

Vol. 11

No. 11

January 2019 to June 2019.

Chanakya

ಚಾಣಕ್ಯ

JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
(Brought out in collaboration with
UGC-Human Resource Development Centre,
Karnatak University, Dharwad)

Department of Political Science

A Refereed, Bi Annual, Bi Lingual, Peer Reviewed, Journal of Chanakya Alumni Association,
Department of Political Science,
Karnatak University, Pavate Nagar,
Dharwad-580003

THE POLITICAL SCIENCE ASSOCIATION AND CHANAKYA ALUMNI ASSOCIATION

For supporting Curricular and Co- Curricular activities of the Department (Estd. 1959) the Political Science Association was established in 1975. Today the Association is able to carry out most of the activities of the Department. During the past 55 years, thousands of students have passed out of the Department and are well placed in the society. The Alumni established in 2005, under the nomenclature "The Chanakya Alumni Association" is supporting the Department in terms of infrastructure development and academic activities including support to this Journal.

Call for Articles

Chanakya is a refereed bi annual, bi lingual, Peer reviewed journal published from the Department of Political Science to provide a forum for discussion/ dialogue/debate and for exchange of ideas on issues of contemporary relevance. The journal welcomes original, theoretical and insightful writings. It is also open for empirical research articles and case studies etc. Book reviews are encouraged.

However, it must be noted that the journal does not in any way take the responsibility for the opinions expressed by authors through their writings and it will be the sole responsibility of the authors to defend their writings.

There is also a column for readers interaction on issues raised in the articles. All such letters/ dialogues/ debates/ must be addressed to the executive editor or the e mail given.

The journal has no barrier of disciplines. Articles of all disciplines are welcome but should be of general interest.

Note : All articles/letters/ dialogues/ debates will be subject to evaluation by Editorial Board Referees confidentially chosen by editorial board. The decision of the editorial board is final in all these matters.

Editorial Board

Department of Political Science,

Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003

© 2013. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or copied in any form by any means without prior written permission of the publisher.

The views expressed in this publication are purely the personal judgments of the authors and do not in any way reflect the views of the department or of the editorial board or the executive editor or publisher of the Journal.

All efforts are made to ensure that the published information is correct. The journal or department or the editorial board or the executive editor or publisher is not responsible for any errors caused due to oversight or otherwise.

Published by: Department of Political Science, Karnatak University,
Pavate Nagar, Dharwad-580 003, Karnataka, India

Place of Publication: Department of Political Science, Karnatak University,
Pavate Nagar, Dharwad-580 003, Karnataka, India

Printed at: Image World, Belgaum

Note : Constitution of the Editorial Board shall be the sole privilege of the Chanakya Alumni Association. In case of difference of opinion, in the Editorial Board, majority view shall prevail.

**For Membership of Chanakya Alumni Association and
Application Forms Contact**

Secretary, Chanakya Alumni Association
Department of Political Science
Karnatak University, Pavate Nagar, Dharwad-580 003
Karnataka, India

OR

Download it from website: chanakyaalumni.org

OR

Can be taken from the end of the Journal where an application form is attached

Contents

Sl. No.	Title	Author(s) Name	Page No.
1	Joan of Arc (1412-1431)	Dr. S. S. Patil	1
2	ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ: “ಆಯ್ದು ಕೆಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅವಲೋಕನ”	ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯಾ ಯು. ಪಾಟೀಲ	5
3	ವಿಕ್ರಮ್ ಸೇಠರ “ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂ ಗುರುತು	ಶ್ರೀ ಅಬ್ದುಲ್ ರಹೀಮಖಾನ ಕೆ ಜಮಾದಾರ	11
4	ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು	ಶ್ರೀ ಮಹ್ಮದ್ ಶರೀಫ್ ಹಾನಗಲ್ಲ	14
5	ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್ ಅವರ “ಸನ್‌ಲೈಟ್ ಆನ್ ಎ ಬ್ರೋಕನ್ ಕಾಲಮ್” – ದೇಶವಿಭಜನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ.	ಡಾ. ವಿಭಾವರಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ	18
6	ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್) ಸಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ	ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಣಿ ಕಾಳೆ	23
7	ಹಣಕಾಸಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಡಾ. ಮುಕುಂದ ಎಂ. ಮುಂಡರಗಿ	28
8	“ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಒಳಹರಿಯುವಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ”	ಡಾ. ರಾಜಶೇಖರ ಕೊಪ್ಪದ	35
9	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮದ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ	ಡಾ. ಕಿರಣಕುಮಾರ ಪಿ.	44
10	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ	ಶ್ರೀ ನಂದಕುಮಾರ ಟಿ. ದಿನಕರ	50
11	वोले सौर्यिका च्या अ डान्स ऑफ द फारिस्ट्स मधिल युरोबा कल्चर	Sri. Shahaji Subrao Mastud	51

From the Editor's desk....

Dear Readers,

It has been a long journey to see our journal appearing in time and surviving. This time around we have continued with our stride by joining hands with UGC-Human Resource Development Centre, Karnatak University, Dharwad to bring two more volumes of our journal. This is a mutually supportive and a beneficial act. But there is a new challenge posed by the UGC now. According to them to recognize a journal as a 'UGC recognized Journal' one will have to have a dedicated website. Apart from all the peer review and editorial etc, now there is an additional requirement that this journal/any journal have to be in the CARE Journals fold. That apart we need to transact all the business of the journal through the website only including receiving articles and research papers and sending it to reviewers etc. In this direction without any further delay we have taken steps to get a dedicated web too. It will be soon dedicated to your service.

The one pain in my effort which despite my many attempts is not yielding result is to involve students in writing/reading and buying this journal. They want to neither publish nor are they interested in reading what is published. As a result the marketing of this journal has become a challenge for us. In these days of difficulty getting a journal printed and published is a difficult task that too keeping its standards intact. Many of my friends from other universities ask as to how we have sustained this. My answer to them is that I am doing my best with best of my intentions and therefore our student's contribution at the time of their admission to the alumni association is letting the journal alive. More subscriptions are needed is a request to all readers.

The other thing that comes to my mind is the great walls built around our academia. We are sort of locked up in our own world. When we brought out this journal with the help and consent of our colleagues our intention was to see that this had no boundaries and therefore we said that this journal is for every discipline. But with sustained requests we as academics are not willing to break away. We seem to believe that publishing in any other journal of a different discipline is like polluting one self. Therefore my plea this time to all my readers from any discipline is to come out and publish and express yourself and enjoy the quality publications.

In an age where plagiarism is taken seriously and Copyright Laws are enforced strictly, one has to learn to express oneself independently. It is because of this that in this journal and in the subsequent journal, we have given space to translated articles written by the teacher participants of the Refresher Course in Languages and

Refresher Course in Social Sciences conducted during 2018-19. However, this has not excluded scholarly publications of regular research papers. The purpose of conceptual and creative writing is thus the need of the hour. Writers attempt to get at a truth about humanity through poetics and storytelling. If you'd like to try your hand at creative writing, just keep in mind that whether you are trying to express a feeling or a thought, the first step is to use your imagination and not hesitate to write. If you have emotions we have space for your writing.

At this stage, I must thank the efforts of Madam Mrs. Deepa P. Matti of UGC-HRDC, KUD in trying to get ICSSR assistance to our journal. Her sustained efforts are yielding results. We need to run the race with her. Well with these words and experiences, I am keeping in your hands our next product until June 2019 for you to read and give your feedback. As you know we have special place for those feedback, we look forward to your interaction. Please write back to us or email us.

Thanking you.

Dr. Harish Ramaswamy
Executive Editor,
On behalf of the editorial Board

Joan of Arc (1412-1431)

Dr. S. S. Patil

Asst. Professor in English
Sharanabasaveshwar College of Commerce,
KALABURAGI-585 103

Joan of Arc, who fought against the Britishers in the 15th century, was spiritually courageous girl of France. But, victimising herself to the strategies of the Britishers as well as her own people, she will become a martyr.

She was born on 6th Jan. 1412 at Domremy in France. Her parents were Jacques d' Arc and Isabella Rome and they were farmers. Of the five children of the family, Joan was the last one. She attended school, but she has skill in knitting and weaving. She was spending her childhood days while grazing the family cattle and offering prayers with deep devotion and involvement in the church.

The sights seen and the voices heard by Joan:

Joan was having mystical experiences from her thirteen and half years of age onwards. In her around 4-5 years of such experience Joan saw St. Catherine, St. Martin and Angel Michael as well as listened to their addressing to her. Here she got messages from the saints. According to the messages, Joan has to lead the French army to invade the British army to take back the French land from them. The declaration of Joan was to be 'England is for English and France for French.' First, defeating the Britishers in the Orleanse city Joan has to coronate the successor of France Dauphine as the 7th Charles King in Rheims Cathedral. Next, in compliance of the messages, Joan, leaving her native place Domremy, has to go to the fort of Vauculears and with the help of Captain Robert Baudricourt, she has to meet the prince Dauphin in Chinon city.

In 1429, Joan came at Captain Robert to enact the messages of God. But latter did not give her appointment to see him. Yet, staying there only with the soldiers, Joan inspired and encouraged the soldiers prevailing her impact on them. Inspire of Captain Robert's orders to send her away, the soldiers never did so.

Joan has colossal confidence on herself. Joan's intention was to take horses and armor from Robert Captain and with few soldiers to meet Dauphin. For this Captain Robert did not agree at once but said he would give them to her with the permission of the king. When Joan said that was the order of God, for this he replied that was craze. To this Joan said that was the wish of God. He told her to come out of her madness if her demand was rejected and she would be put in jail. She replied with patience that could not be possible, because she reminded him that he had agreed to meet her inevitably even after two days. Like the soldiers, two officers also have declared their support to Joan and witnessing Joan's positive courage the Captain was amazed. The

officers, who supported Joan, explained the reality to the Captain. The soldiers' minds which were disappointed following frequent failures have been encouraged and inspired. The successor Dauphin's position was in risk. Even the most capable Dunois was unable to save France from the British. Hence, a huge miracle has to save France and in the form of that miracle Joan has come. The officer requested the Captain to support and give opportunity to Joan as the last resort for their victory. Since Joan instilled combating spirit and devotion for God in the officer, the latter provided the needed money to Joan. If the Captain did not agree, the officer said that he was ready to go with Joan to meet Dauphin.

As the officer's words moved the Captain, latter suggested Joan to meet him again. In the second meeting, Joan explained to the Captain the scenes she had seen and the voices she had heard. But the Captain again mocked that they were all confined to imagination. He said that fighting with the British was, not a childish thing as even tenthousand soldiers were not enough to fight. Joan replied with her cool mind that with the blessing of God, everything was possible and just ten persons like her were enough to defeat the British.

Although it sounded meaningless, the Captain agreed to permit Joan to meet Dauphin thinking it might inspire the soldiers and Dauphin.

When Joan left, there came a soldier and said that sterile cows started to milk and jejune hens started to yield eggs. The Captain presumed it the result of Joan's arrival.

Joan's Meet with Dauphin: on 8th March in 1429, Joan came to the court of the King in Chinon and there Arc Bishop of Rheims and Lord Chamberlain were waiting for the King, They were discussing about the huge loan they had given to Dauphin. There came another captain La Hire and informed that by a vigilant soldier that a person called Frank was dead. But, when Joan said that she was in the uniform of that soldier, then everybody was surprised. It was informed that Joan came with an officer and few feeble soldiers. Meanwhile Dauphin entered there with a letter in his hand that was sent by Captain Robert about Joan's visit to Dauphin.

A Test of Joan to recognize Dauphin: Joan has to identify Dauphin by her divine powers. Captain La Hire pretended himself as Dauphin. But, Joan got down and humbly saluted to Dauphin who sat among others; and Joan said loudly taking the name of Captain La Hire that he could not cheat her, then everybody burst in laughter.

Everybody went out when Joan said she wanted to talk to Dauphin. She told Dauphin not to look down upon the surrounding chieftains and she sat him on the chair of the King. She asked him to pray to God for courage at least for his son. When even son hated his father, everybody must engage in God's services. The religion of King and honour of the nation must be protected. She said, 'I have brought God's messages. If you did not support me, you would be Judas'. Her deep zeal impacted further on Dauphin. Having encouraged by this, Dauphin summoned the persons who were

outside and declared his making Joan the leader of the army. Except Captain La Hire everybody experienced consternation. Although Dauphin was ugly, lazy and selfish, he was not a fool. Hence, he witnessed Joan's strength and gave her leadership to the army.

Her visit to Dunois and Preparation for War: In April 1429, Joan came to Orleanse to meet Dunois who was a son of the Duke of Orleanse. Despite of all endeavors, he was unable to take away Orleanse from the sway of the British. Two forts beside the bridge of the Loire River were in the control of the British. So, they have to sail beyond and from the backside, if they wanted to invade the British army. But it was not easy to sail against the wind and waves of the river. The west wind only could help them. It was not fruitful although offered prayer. When Joan came there and offered prayer, the west wind changed its direction. Soldiers sailed in the boats. On the dried logs, they transported huge quantity of arms and ammunitions.

In the leadership of Joan, the British army was attacked in Orleanse from the backside. Although she was hurt with an arrow in her chest, she never thought to give up it. In utter confusion the British soldiers were running away over the bridge, there was huge loss of lives and much pain was incurred by the British army as the bridge collapsed at that time. Some of the brave soldiers and Captains of the British have been arrested. In this war that happened from 30-04-1429 to 08-05-1429, the Britishers have been defeated. In the leadership of Joan, Orleanse was released from the Britishers. The credit of this huge success was given to Dauphin and he was coroneted on 17-07-1429 as the 7th Charles King of France. She prepared to release the remaining cities from the Britishers.

Jaon of Arc remained isolated. When Joan prepared to attack the Britishers in Paris the Chieftains kept away from Joan one by one. The coroneted selfish King Dunois, who was with her in the Orieanse battlefield, was not ready to support her now. Because they believed that success was not possible always against the Britishers.

Conspiracy Against Joan: The British in France was the 46 year old Earl of Warwick. He was being a veteran politician, known for patience and wisdom. Not being emotional was his forte. Although he was defeated by Joan in many cities, he was waiting for an opportunity. As per his conspiracy, he declared to award sixteen thousand pounds for whoever capture and entrust Joan alive to him, It would fetch the expected effect as he was one of the important land lords of then France.

Joan's Nationality: For the first time, nationality started to grow by Joan. In France, as Dauphin was coroneted as the 7th King, he would only Sole master of the whole land in France. It is because of Joan, there was direct good relationship between the King and the citizens. Therefore Eatrl of Warwick provoked the landlords saying that they would have no existence at all. He injected evil thoughts against Joan and said she was a witch.

Joan the first Protestant: Bishop Cauchon was a prelate of his cruelty & cunningness, Corruption and wickedness. In this way it was very simple to punish Joan by the General of the British army Warwick as he represented the land lord system. Keeping away the church thinking herself was the daughter of God, she coroneted the King, bringing messages to the King, directly from God, caused the, Bishop Cauchon to become very callous. He accused her of atheism and said wearing male uniform being a soldier-girl was all against the tradition. Since she kept the church aside, he said, her prayers would not be valid.

Holy Inquisition: To protect the power of the church, Bishop Cauchon hatched a plot with Earl of Warwick against Joan who was targeted in the Holy Inquisition. To get people's support, they arranged to arrest Joan by the people and then sold her off to the Duke of Burgandy. Next, she was brought to church to face the Holy Inquisition.

Accusations: According to the British, Joan, as being a witch, defeated the British army. As per the church, she was an atheist and disobedient. In addition, while fighting she was in the uniform of the army and thus she was accused of anti-traditional.

Punishment: Thirty-seven judges deliberated over the matter and in their conclusion, they awarded her death penalty. On 30th May 1431, she was tied to the stake and set her fire in the public. Munchan, who was to record the proceedings of this proceedings, said that till her end, Joan was uttering the name of Jesus.

Joan became Saint: Though the 7th Charles King was selfish, he ordered to reopen the case of Joan. When all the events and evidences have been gone through formally and verified meticulously, they were all proved wrong. In 1869, the process of Joan's beatification was started and on 11th April 1909, it was completed. In 1920, the canonization was completed and thereby Joan of Arc was accepted as a Saint.

ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ: “ಆಯ್ದ ಕೆಲವು ಸಿನಿಮಾಗಳ ಅವಲೋಕನ”

ವಿಜಯಾ ಯು. ಪಾಟೀಲ*

ಡಾ: ನಿತಿನ ಹೊಸಮೇಲಕರ**

* ಗೃಹವಿಜ್ಞಾನ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಸರ್ಕಾರಿ ಗೃಹವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಹಾಸನ, 9448922852,

vijaya.ptl@gmail.com

** ಆಡಳಿತ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು , ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ,
ಆಮದಳ್ಳಿ,ತಾ: ಕಾರವಾರ, ಜಿ: ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ,

nitinhosmelkar@gmail.com.9448590807

ಪೀಠಿಕೆ

ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಒಂದು ಮನೆಯಂತಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಸತ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆಧುನಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳು ಜನರಿಗೆ ವಲಸೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ಗವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ವೇಗವಾಗಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಉದ್ಯೋಗ ಅರಸುತ್ತಲೋ, ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೋ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೋ, ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆಯಲ್ಲಿಯೋ ಅಂತೂ ವಲಸೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹಗಳು, ಬಡತನ, ಯುದ್ಧಗಳು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು, ಉದ್ಯೋಗ ಅರಸುವಿಕೆ, ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ಸಹ ಮಾನವ ವಲಸೆ ಹೋಗಲು ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಡೆ ನೆಲೆಸುವುದನ್ನು ವಲಸೆ, ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿದರೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಾನವ ವಲಸೆ ಹೊಸದೇನಲ್ಲಾ , ಕೆಲವು ಸಲ ಇದು ತತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಲ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ದೇಶದ ಒಳಗೆ ಇರಬಹುದು, ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸುವುದಾಗಿರಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾನವ ಒಂಟಿಯಾಗಿ, ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹೋಗಬಹುದು. ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಥವಾ ನಾಗರಿಕ ಅಡಚಣೆ (ಉದಾ: ಯುದ್ಧ) ಗಳಿಂದಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವವರನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿಶತ 3.3 ಜನರು ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಡೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಈಗ ಮೂಲ ನಾಗರಿಕರು ಮತ್ತು ವಲಸಿಗರು ಇಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ನೂರಾಳಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಈ ಅನುಪಾತ ಸಮ ಸಮವಾಗುವತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ವಲಸೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವಿವಿಧತೆಗಳಿವೆ. ವಿಶ್ವದ ಬಹು ಭಾಗಗಳು ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಲಸೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಡೊನ್ನಾ ಗಾಬಕ್ಕಾ (2017) ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ 19 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ವಲಸೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಂತೆ 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ವಲಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ವಲಸೆ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೋ , ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೋ ಎಲ್ಲೋ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೋ ಹೇಗೆ ಆಗಿರಲಿ ಲಿಂಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಚರ್ಚೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ವಲಸೆಯ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ

ಲಿಂಗ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ, ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾರು ಎಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಅವಕಾಶಗಳೆಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಹೋಗಿ ತಲುಪುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹೇಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಜನರ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತವೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವಲಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ 2000 ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ 173 ಮಿಲಿಯನ್ ಇದ್ದ ವಲಸೆ ಪ್ರಮಾಣ 2017ರಲ್ಲಿ 258 ಮಿಲಿಯನ್ ತಲುಪಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 60 ರಷ್ಟು ವಲಸಿಗರು ಫಿಷಿಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿ (ಅಂದಾಜು 80 ಮಿಲಿಯನ್) ಅಥವಾ ಯುರೋಪ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ (78 ಮಿಲಿಯನ್) ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಫಿಷಿಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ವಲಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ 2000 ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ 26 ಮಿಲಿಯನ್ ಇದ್ದದ್ದು 2017 ರಲ್ಲಿ 46 ಮಿಲಿಯನ್ ಆಗಿದೆ. ಈ ವಲಸಿಗರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಪುರುಷರು ಪಶ್ಚಿಮ ಫಿಷಿಯಾದ ತೈಲ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. 2017ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಲಸೆಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದೇಶ (ಅಂದಾಜು 17 ಮಿಲಿಯನ್) ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ದೇಶದ್ದು (13 ಮಿಲಿಯನ್).

ವಲಸೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯ ಆರೋಗ್ಯ

ವಲಸಿಗರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾರೆ ಅಂದರೆ 2017ರಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು ಪ್ರತಿಶತ 48, ಆದರೆ ಯುರೋಪ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸಿಗರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಅವರ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಲಸೆ ಇದ್ದಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಒತ್ತಡ ಹಾಗೂ ಖಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ತರಬಹುದು. ಹೊಸ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಮನೆಕೆಲಸದವರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು ಅಲ್ಲದೇ ಅವರು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗಬಹುದು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವೈಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಬಹಳ ವೇಳೆ ಅವರು ಹೆಚ್.ಐ.ವಿ. ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಬಹುದು. ನಿರಾಶ್ರಿತ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಕಾಳಜಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ವಲಸೆ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಡಬಹುದು.

ಸಿನಿ ಹಬ್ಬ

ವಲಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು “ಹಾಸನ ಫಿಲ್ಮ್ ಸೊಸೈಟಿ ಮನುಜಮತ ಸಿನಿಯಾನ”ದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಸಿನಿ ಆಸಕ್ತರು ಸೇರಿ 2018 ರಜುಲೈ 14 ಮತ್ತು 15 ರಂದು “ವಲಸೆ” ವಿಷಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು “ಕೃಷಿ ಸರ್ವೋದಯ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಹಾಸನ”ದ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಮನುಜಮತ ಸಿನಿಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಕ್ಷಣ. ಶನಿವಾರ 14ರಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಗಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆನಾದರೂ ಸುದೀರ್ಘ ವಾಗಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ “ಸಿನಿಮಾ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಧ್ವನಿ” ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಿನಿಮಾ ತುಣುಕಗಳ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಪ್ರದೀಪ್ ಕುಮಾರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾತ್ರ , ಸುಮ್ಮನೆ ಕಥೆಗಾಗಿಯೋ, ನಾಯಕನಿಗಾಗಿಯೋ, ನಾಯಕಿಗಾಗಿಯೋ, ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಮಾತ್ರ ಹಾಡುಗಳಿಗಾಗಿಯೋ ಸಿನಿಮಾ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯ ಪಾತ್ರ ಇಷ್ಟೊಂದೆಲ್ಲಾ ಇದೆಯಾ ಅಂತ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅದರ ನಂತರ ಸಿನಿಮಾ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗಲೂ ಸಹ ಧ್ವನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ನಿಜವಾಗಲೂ ಈಗಂತೂ ವಾರಕ್ಕೆ 7-8 ಸಿನಿಮಾಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಸಕ್ತರು ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ , ಹಿನ್ನೆಲೆ ಧ್ವನಿಯೋ, ಹಾಡಿನ ಸಂಗೀತವೋ , ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಹೇಗೆಲ್ಲಾ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾದ ಜೀವಾಳವಾಗಿ ಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಸಿನಿಮಾವನ್ನು ಪ್ರಬಲ ದೃಶ್ಯ-ಶ್ರವಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಮನತಟ್ಟಿದಂತೆ, ನಿಲುಕಿದಂತೆ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರದೀಪ್ ಕುಮಾರ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಉಪನ್ಯಾಸದ ನಂತರ ಮಜೇದ್ ಮಜೇದಿ ನರ್ದೇಶಿತ ಇರಾನಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ “ಬರಾನ್” (ಅರ್ಥ ಮಳೆ) ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಿದೆವು. 96 ನಿಮಿಷಗಳ ಈ ಸಿನಿಮಾ ಇರಾನಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರುವ ಆಫ್ಘನ್ ಕುರಿತಾದದ್ದು. ಎಲ್ಲ ಸಿನಿಮಾ ವೀಕ್ಷಣೆಗೂ ಮೊದಲು ಮನುಜಮತ ಸಿನಿಯಾನದ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರು ಸಿನಿಮಾದ ಬಗ್ಗೆ , ನಿರ್ದೇಶಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರು ಪರಿಚಯಗಳು ನಮ್ಮ ಸಿನಿಮಾ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಿದವು. ಈ ಸಿನಿಮಾ ಕಥೆ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಇರಾನ ಮತ್ತು ಆಫ್ಘನ್ ವಲಸಿಗ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಿನಿಮಾದ ಮುಖ್ಯ ಪತ್ರಧಾರಿ ಲತೀಫ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಡುಕ, ಮುಂಗೋಪಿ ಜಗಳಗಂಟ. ವಲಸೆ ಬಂದ ಕಾರ್ಮಿಕನೊಬ್ಬ ಅಪಘಾತಕ್ಕೀಡಾಗಿ ಅವನ ಬದಲಿಗೆ ಅವನ ಮಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸ ಕಠಿಣವಾಗುವ ಕಾರಣ ಲತೀಫ್ ನ ಕೆಲಸ ಅವನಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಿಟ್ಟಾದ ಲತೀಫ್ ಅವನಿಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಕಾಟ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗನಲ್ಲ ಹುಡುಗಿ (ಅವಳ ಹೆಸರು ಬರಾನ್) ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬರಾನ್ ಳ ಕುಟುಂಬ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳ ಬೇಕಾದ ಅನಿರ್ವಾಯತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಲತೀಫ್ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಂದೇ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾದ ಗುರುತು ಚೀಟಿಯನ್ನು ಮಾರಿ , ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಬರಾನ್ ಳ ಕುಟುಂಬ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಳೆಯ ನೀರು ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಬರಾನಳ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಲತೀಫ್ ಮುಗುಳುನಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಿನಿಮಾ ಮಹಿಳೆ ಅಥವಾ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಇರಾನ ಮತ್ತು ಆಫ್ಘನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ, ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಸಾಕಲು ಪಡುವ ಕಷ್ಟ, ಇವೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವೇ ಸಿಗದ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಾವನೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೇ ಚಿತ್ರ “ರೋಡ್ ಟು ಮಂಡಲಾಯ್”, ನಿರ್ದೇಶನ ಮಿಡಿ ಜಿ, 2016 ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಈ ಸಿನಿಮಾ 108 ನಿಮಿಷದ್ದು, ಭಾಷೆ ಮಾಯನ್ಮಾರ್, ತಾಯ್, ಮ್ಯಾಂಡರೀನ್ ಬರ್ಮೀಸ್. ಚಿತ್ರಕಥೆ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಬರ್ಮಾದ ಲ್ಯಾಶೋ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ತೈವಾನಿನ ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್ ಗೆ ವಲಸೆ ಬರುವ ಒಂದು ಹುಡುಗ ಹಾಗೂ ಹುಡುಗಿಯ ನಡುವಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳ ವೈರುಧ್ಯ, ಪ್ರೀತಿ, ಜೊತೆಗೆ ವಲಸೆಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು, ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮವರ ಸುಂದರ ಜೀವನದ ಕನಸೂತ್ತು ಬಂದ ಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗನಿಗೋ ಹೇಗೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಹಣ ಗಳಿಸಿ, ಬರ್ಮಾಗೆ ಮರಳಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಜವಳಿ ಉದ್ಯಮ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಆಸೆ. ಹುಡುಗಿಗೋ ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್ ನ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ (ಈಗಿರುವ ಜವಳಿ ಉದ್ಯಮ ಬಿಟ್ಟು) ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಣ ಕಳಿಸುವ ಆಸೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಂತರವೂ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮಾರಿಕೊಂಡು ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಳೆಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆ ಹುಡುಗ ಅವಳನ್ನೂ ಕೊಂದು ತಾನು ಅತ್ತೆಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವಲಸಿಗರು ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ ಇಲ್ಲದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕದೆ ಪಡುವ ಪಾಡು,

ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಂಬಿಸಿ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು, ಇದರ ಮಧ್ಯೆ ಅರಳುವ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪೋಷಣೆಯೇ ಸಿಗದಿರುವುದು, ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನಿಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು, ವಲಸೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಮ್ಮತದ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಈ ಚಿತ್ರ ನಂತರವೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ತನಕ ಕಾಡುವುದಂತೂ ನಿಜ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಬಹು ಮನತಟ್ಟಿದ ಚಿತ್ರ “ರಿಕ್ವಿಟ್ ಫಾಟಕ್” ನಿರ್ದೇಶನದ “ಸುಬರ್ಣರೇಖಾ”. ಈ ಸಿನೆಮಾ ಫಾಟಕ್ ರವರ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ತ್ರಿವಳಿ ಚಿತ್ರಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು (ಮೇಘಠಾಕತಾರ್-1960, ಕೋಮಲ್ಗಾಂಧಾರ-1961 ಇವು ಮೊದಲ ಎರಡು ಚಿತ್ರಗಳು). ಈ ಚಿತ್ರ 1962 ರಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮುಗಿಸಿದ್ದರೂ ತೆರೆ ಕಂಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ 1965ರಲ್ಲಿ. ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸ್ವತಃ ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಬಂದವರು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ, ಸೀತಾ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿ, ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ತನ್ನ ಮೂಲ ಗುಣದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಈಶ್ವರ ತಂಗಿಯ ಜೊತೆ ಅನಾಥ ಹುಡುಗ ಅಭಿರಾಮನನ್ನು ಸಾಕಿ ಓದಿಸುತ್ತಾನೆ, ಯಾವಾಗ ಅಭಿರಾಮ ಕೆಳಜಾತಿಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಆಗ ಸೀತಾ ಮತ್ತು ಅಭಿರಾಮನ ಮದುವೆಗೆ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣನ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಅಭಿರಾಮ ಸೀತಾ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಪಘಾತೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ, ಸೊಗಸಾಗಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದ ಸೀತಾ ತಾನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಐದು ವರ್ಷದ ಮಗನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಕೊಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಕೆಲವು ಸಲ ಅಲ್ಲಿ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ವೈಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಸಹ ನಡೆಯುತ್ತದೆ) ಹಾಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಡಿದ ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆಯೇ ಹಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸೀತಾಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಮಾನ ತಾಳಲಾರದೆ ಅವಳು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸೀತಾಳ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಈಶ್ವರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ, ಇರಲು ಮನೆ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. “ಸುಬರ್ಣರೇಖಾ” ಎಂಬ ನದಿಯ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಈ ಸಿನೆಮಾ ದೇಶವಿಭಜನೆ, ವಲಸಿಗರ ಕೆಲಸದ ಹುಡುಕಾಡ, ಹೊಸ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರದಾಟ, ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆ, ಮಹಿಳೆಗೆ ವೈಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೇ ಗತಿ ಎಂಬ ತೊಳಲಾಟ ಕೊನೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಚಿತ್ರ ಹಿಂದಿಯ “ ಸಿಟಿ ಲೈಟ್”, ಭಾರತದ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಹನ್ನಲ್ ಮೆಹ್ತಾ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರು. 126 ನಿಮಿಷಗಳ ಈ ಸಿನೆಮಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸೀನ್ ಎಲ್ಲಿಸ್ನ ಫಿಲಿಪೈನ್ ಚಿತ್ರ “ಮೆಟ್ರೋ ಮನಿಲ್” ದ ಹಿಂದಿ ರೂಪಾಂತರ. “ಮುಸ್ಕುರಾನೆ ಕೀ ವಜಃ ತುಮ್ ಹೋ” ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಾಡನ್ನೂ ಸಹ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಚಿತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಚಿತ್ರ ಎನಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ದೀಪಕನದು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಪುಟ್ಟ ಊರೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಬಟ್ಟೆ ಅಂಗಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪತ್ನಿ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸುಂದರ ಸಂಸಾರ. ಅಂಗಡಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲಾಗದೇ, ಮುಂಬೈಗೆ ಬದುಕು ಅರಸಿ ಬರುವ ಇವರು ನಗರದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ದಾಳಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಮಾಲೀಕನಲ್ಲದ ಯಾರಿಗೋ 10000 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರದ ನಾಯಕ ದೀಪಕ್ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಕಂಪನಿಯ ಟ್ರಕ್ ಚಾಲಕನಾದರೆ, ಪತ್ನಿ ಬಾರ್ ನಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರೋ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸದೇ ತನ್ನ ಸಹ ಕೆಲಸಗಾರನ ಬಳಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಣ ಇರುವ ಟ್ರಂಕ್ ನ ಕೀ ಪಡೆಯಲು ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದೀಪಕ್ ಕೀ ಅಚ್ಚನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿರುವ ಲಾಕೆಟ್ ನ ಒಳಗಿರುವ ಮೇಣಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚನ್ನು ಒತ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಪತ್ನಿ ನೋಡಿ ಹೊಸ ಕೀ ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಟ್ರಂಕ್ ನ ತೆರೆದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ

ಊರಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಕಥೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೀಪಕನಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಪತ್ನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಾರ್ ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವುದು ಯಾಕೋ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಲ್ಲಾ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಂತ ಮನಸಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾರ್ ನಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ ಇದೂ ಕೂಡಾ ಹ್ಯಾಪಿ ಎಂಡಿಂಗ್ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಸತ್ಯಗಳು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಅಂತ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ನೋಡಿದ ಐದನೇ ಚಿತ್ರ “ಲಿಷಿನ್ ಫ್ಯಾನ್” ನಿರ್ದೇಶಿತ , 85 ನಿಮಿಷದ, ಮಂಡಾರಿನ್ ಬಾಷೆಯ, ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಚಿತ್ರ “ಲಾಸ್ಪ ಟ್ರೇನ್ ಹೋಂ”. ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮಾನವ ವಲಸೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಈ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 2006 ರಿಂದ 2009 ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ನಡುವೆ ಚೆನ್ ಮತ್ತು ಜಾಂಗ್ ದಂಪತಿಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. 1990 ರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣದ ಉಡುಪು ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಬರುವ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯರ ಹತ್ತಿರ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲಾ ವೃದ್ಧರ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಬೀಡುಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿವೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಇದು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂಬಂಧಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಜನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳು ಹಾದು ಹೋಗುವ ತೋಳಲಾಟಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮನಕಲುಕುತ್ತವೆ. ಅವಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುವ ಪಾಲಕರ ಆಶಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಗಳೂ ಸಹ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೇಸರ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ, ಉಡುಪು ತಯಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಎನಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಲಸ, ಕುಟುಂಬದಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ವಾಸ, ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಚೀನಾ ಹೊಸ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಊರಿ ಹೋಗಲು ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸುವ ಪರದಾಟಗಳು ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯತ್ತ ದಾಪುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮತಾವಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಚೀನಾ ಇಂದು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು, ಹಾಗೂ ಚೀನಾ ಜನಜೀವನದ ಒಂದು ಮಜಲುನ್ನು ಪೂರ್ವನಿರ್ದಾರಿತ ಚಿತ್ರಕಥೆ ಇಲ್ಲದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರವಾದರೂ ಸಹ ಇತರ ಸಿನೆಮಾಗಳಂತೆಯೇ ನೋಡುಗರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇದು ಆಳವಾಗಿ ತಾಗುತ್ತದೆ.

1917 ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ತಯಾರಾದ ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು ಮೂಕಿ(ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಟೈಟಲ್) ಚಿತ್ರ “ಇಮಿಗ್ರಂಟ್ಸ್” ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ನಟಿಸಿ, ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ 11 ನೇ ಚಿತ್ರ. ಸಿನೆಮಾ 22 ನಿಮಿಷಗಳೇ ಆದರೂ ಅದು ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಆತನ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ಹಾಸ್ಯದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗುವ ಇದು ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕಾ ಸಾಗರದ ಮೂಲಕ ಅಮೇರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದತ್ತ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿರ್ವಸತಿಗರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುವ ಮಾತುಕತೆ, ಊಟ, ಜೂಜು, ಕಳ್ಳತನ, ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಅಂಕುರಿಸುವುದನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಂಡ ಆಫ್ ಲಿಬರ್ಟಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ತಲುಪಿದ ವಲಸಿಗರಿಬ್ಬರೂ (ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿ) ಬದುಕು ಅರಸುತ್ತಾ, ಹೋಟೆಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಗಿ , ಬಿಲ್ಲು ನೀಡಲು ಹಣ ಇಲ್ಲದೇ ಪರದಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸಹ ಪ್ರಯಾಣಿಕನೊಬ್ಬನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಭೇಟಿ - ಪರಿಚಯ , ಅವನು ಬಿಲ್ಲು ಕೊಡುವುದು ಹೀಗೆ ವಲಸೆಯ (ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥವೇ ವಲಸೆ) ಹಲವು ಮಜಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 90 ಸಾವಿರ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯನ್ನದೇ ಚಿತ್ರ ತಂಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ 2000 ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಸಂಕಲಿಸಿತು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ

ಇದೊಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾತಿಲ್ಲದ ಮಾತನಾಡುವ ಚಿತ್ರ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ವಲಸೆ ಎನ್ನುವುದು ಬರೀ ವಾಸಸ್ಥಳದ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಲಸೆ ಬಂದ ಜನರು ತಮಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸಮುದಾಯದ ಆಸರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'ದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಹಿಂದೆ ತಾವು ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಗುರುತು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ ,ಹೊಸ ಗುರುತನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು 'ಅಸ್ತಿತ್ವ'ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಈ 'ಅಸ್ತಿತ್ವ' - 'ಅಸ್ತಿತ್ವ' ವೈರುಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಘರ್ಷಗಳೇ ವಲಸಿಗರ ಪಾಡು ಆಗುವುದು ವಲಸೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಘಾತ- ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ನೋಡಿದ ಆರೂ ಸಿನೆಮಾಗಳು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೋಡುಗರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿವೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

References

- 1 CarballoM., Grocutt M., Hadzihasanovic A., (1996), "Women and Migration : a Public health issue", World Health StatQ : 49(2):158-64
- 2 https://en.wikipedia.org/wiki/Human_migration
- 3 <http://www.unwomen.org/en/news/stories/2017/1/take-five-donna-gabaccia>
- 4 <https://www.odi.org/publications/10476-women-move-migration-gender-equality-and-2030-agenda-sustainable-development>
- 5 <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6804>

ವಿಕ್ರಮ್ ಸೇತರ “ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂ ಗುರುತು

- ಅನುವಾದಕರು : ಅಬ್ದುಲ್ ರಹೀಮಖಾನ ಕೆ ಜಮಾದಾರ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಭಾಗ,
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮುಳಗುಂದ ಜಿ: ಗದಗ
ಮೊಬೈಲ್ : 9448873776,
Email:jamadarak@gmail.com

1950ರ ದಶಕದ ನೆಹರೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಲದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯವೇ ಈ “ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್” ಎನ್ನಬಹುದು. ಸ್ವಾಂತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಪ್ರಥಮ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯ ರದ್ದತಿ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಯಾಗುವ ಛಾಯೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರತ್ವದ ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ನಿರೂಪಣೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಜೀವನದ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಲತಾ ಮೆಹರಾ ಎಂಬ ನಾಯಕಿಯ ಒಬ್ಬ ಸೂಕ್ತ ಹುಡುಗನ ಆಯ್ಕೆಗಾಗಿ ತೋಟುಇದ ರೋಮಾಂಚಕ ದೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಲತಾಳು ಆರಿಸಿದ ಹುಡುಗ ಕಲ್ಕತ್ತೆಯ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬದವನೂ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ಲತಾಳ ತಾಯಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರುವಂತಹ ಮುಸ್ಲೀಂನೂ ಅಲ್ಲ. ಫರ್ವಾಪುರದ ಹರೇಶ ಖನ್ನಾ, ಸ್ವತಃ ಸೇತ ಕಲಿತ ದೇಶದ ಗಣ್ಯ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಮರಳಿದವನು. ಜಾತಿ ನಷ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವೃತ್ತಿಯವನು. ಸೇತರ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಂಪತ್ತಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಈತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಒಣ ಜಂಭದ ಸಮಾಜದವನು. ಹರೇಶನು ಯಶಸ್ಸು ಒಂದು ತರಹದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಾನದ ಮನರಂಜನೆ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಜಗದ ಉತ್ಕಂಠತೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ನೀತಿಕಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

'ಉದಾರ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾದದ ಬೆನ್ನಟ್ಟುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗುರುತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಶ್ಲಾಸದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮದ ಉತ್ಕಂಠತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಹುದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ'. (ಅಗರವಾಲಾ ಶ್ಯಾಮ್ ಎಸ್.66)

ಮುಸ್ಲೀಂ ಗುರತಿನ ರೂಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರದಡೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹುಡುಗ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ರದ್ದತಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ಜಾರಿಯು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಗುರುತನ್ನು ಪುನಃ ಹೀರಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಗಣ್ಯ ನವಾಬಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಸ್ಲೀಂರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಗಣ್ಯ ಮುಸ್ಲೀಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಪುರದಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆಧುನೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯು ಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಹಿಂದೂ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲೀಂ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬಲಿಷ್ಠರ ಧ್ವನಿಯ ಕುರಿತು ಸೇತರ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರರ ಗಾಯಕರ ಜೀವನ ನವಾಬರ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೇಗಂ ಅಬೀದಾ ಖಾನರು ಬ್ರಹ್ಮಪುರದ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು. ಸಂಸದೀಯ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀಯ ಮುಸ್ಲೀಂ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂರನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾರನ್ನಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಭಜನೆಯ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಮೂಲಕ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು “ಸ್ಥಳಾಂತರಿತ ಆಸ್ತಿ” ಎಂದು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತದಿಂದ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋದವರ ಆಸ್ತಿ. ಇಂತಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು 'ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್'ನಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇತಾರದ ನವಾಬರ ಮಗಳು ಜೈನಬ್‌ಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಪೊಲೀಸ್ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ಬೇತಾರ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಅವಳ ದಾಸಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತನು “ಸ್ಥಳಾಂತರಿತ ಆಸ್ತಿ”ಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಗೃಹ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ಆಜ್ಞಾ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆತ ಬೇತಾರ ನಿವಾಸವನ್ನು ಗೃಹ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವಂತೆ ಆದೇಶ ತಂದಿದ್ದನು (ಸೇತ, 295).

ಜೈನಬ್‌ಳು 'ಜನಾನಾ'ದಿಂದ ಪರದೆಯ ಆಚೆಗಿರುವ 'ಮದರ್ನಾ'ದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದಶಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ತನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಗೃಹಮಂತ್ರಿ, ಅಗರವಾಲಾರಿಗೆ “ಸ್ಥಳಾಂತರ ಆಸ್ತಿ”ಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುವಂತೆ ಫೋನಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಪರದಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತನ್ನ ಬೇತಾರ ಮಹಲನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಶರ್ಮಾರವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿಸಿ, ನವಾಬಖಾನ ಸಾಹೇಬರ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸೇತರ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆಹರುರವರ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ರಕ್ಷಕನ ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸು ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದ ಕಂದಾಯ ಮಂತ್ರಿ, ಮಹೇಶ ಕಪೂರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್'ನ ರಾಜಕೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ನಾಭೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 'ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್' ನೆಹರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಕ್ಷರಶಃ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪ್ರನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದ ಗೃಹಮಂತ್ರಿ, ಸಂಪ್ರಯವಾದಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಎಲ್.ಎನ್. ಅಗರವಾಲ್. 'ಎ ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್'ನಲ್ಲಿ ನೆಹರುರವರು ಜನಾಂಗೀಯ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ರಾಷ್ಟ್ರದ ದೃಢೀಕರಣ ಸ್ವರೂಪರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

1950ರ ದಶಕದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲರ ಮತ್ತು ಪುರುಷೋತ್ತಮದಾಸ ತಂದೂನರ ನೇತೃತ್ವದ ಹಿಂದೂ ಬಲ ಪಂಥ ಹಾಗೂ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ನೆಹರುರವರ ಎಡ ಪಂಥದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಮುಸ್ಲೀಂ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಂತಃಕಲಹವನ್ನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸೇತರವರು ಮೂಲಾನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೆಹರುರವರು ವಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮುಸ್ಲೀಂರನ್ನು ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮನವಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲೀಂರನ್ನು ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಯ ನಾಗರಿಕರಂತೆ ಕಾಣಬಾರದೆಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜನಾ ನಂತರದ ನಾಗರಿಕ ಯುದ್ಧದ ಗಾಳಿ ಚೋರಾಗಿತ್ತು. ನೆಹರುರವರ ಈ ಮುಸ್ಲೀಂ ಪರ ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾದದ ಕ್ರಮ ಹಿಂದೂ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು (ಸೇತ 1037).

1946ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ ನೆಹರುರವರ 'ದ ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಮತ್ತು ' ಸ್ಯೂಟೆಬಲ್ ಬಾಯ್' ನಡುವೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯತೆ ಇದೆ. ಪ್ರಗತಿಯ ದಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕುರಿತು

ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಸೇತ ಇಬ್ಬರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಪರಿವರ್ತನೀಯ ವಿವಿಧತೆಯ ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಣೆಯಾಗಿವೆ. 'ಎ ಸ್ಯೂಟಿಬಲ್ ಬಾಯ್'ನಲ್ಲಿ ನವಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಭವ್ಯ ಆದರೆ ಬದಲಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಗತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಉದ್ದೇಶಿತ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೊನೆಗೆ ಕಾಣದಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮುಸ್ಲೀಂರು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಭಜನೆಯ ನಂತರ ಆ ಮಹಾನ ಸಮುದಾಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. (ಸೇತ 284-5).

ಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಅಬಿದಾಖಾನರು ಆಳುವ ಕಾಂಗರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ 'ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶ್ರಮಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕರಾಗಲು ಮುಸ್ಲೀಂರು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಸ್ಲೀಂರಾಗದೇ ಅವರ ಗುರುತನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು 'ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ'ರಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ (ಸೇತ 307).

ಜಾತ್ಯಾತೀತ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದವು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮುಸ್ಲೀಂ ಆಧುನೀಕರಣವಾದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಆಯ್ಕೆಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲೀಂರು ರಾಷ್ಟ್ರವಾದಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಬೇಕು ಅಥವಾ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಜನಾಂಗೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೆಂಬ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು.

ಮುಸ್ಲೀಂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಲು ಇರುವ ಒಂದೇ ಕಾರಣವೆಂದರೆ 1947ರಲ್ಲಿ ಆದ ಮುಸ್ಲೀಂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಸೃಷ್ಟಿ ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಂರು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾದರು. ಈಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುಂಚಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತೀಯರು ಆಧುನಿಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ಎ ಸ್ಯೂಟಿಬಲ್ ಬಾಯ್'ನಂತೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕ ಕ್ರಮವಹಿಸುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

- 1) ಅಗರವಾಲಾ ಶ್ಯಾಮ ಎಸ್. ವಿಕ್ರಮ್ ಸೇತರ 'ಎ ಸ್ಯೂಟಿಬಲ್ ಬಾಯ್' ಸರ್ಜ ಫಾರ್ ಯಾನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಐಡೆಂಟಿಟಿ. ಪ್ರೆಸ್ಬೀಜ್ ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ 1995.
- 2) ಸೇತ, ವಿಕ್ರಮ್ 'ಎ ಸ್ಯೂಟಿಬಲ್ ಬಾಯ್' ಪೇಪರ ಬ್ಯಾಕ್, ಚೆನ್ನೈ, 1995.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು

ಅನುವಾದಕರು

ಮಹ್ಮದ್ ಶರೀಫ್ ಹಾನಗಲ್ಲ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಭಾಗ
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಹಾನಗಲ್ಲ

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯು ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗದು ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನದ ವಾಹನವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗಳು ಭಾವನೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ .ಯಾವುದೇ ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇದು ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿತು. ಭಾರತವು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ .ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರ ಅಗತ್ಯವೆಂದರೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಾದ್ಯಂತ ಜ್ಞಾನದ ಮಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. 20 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯು ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು .ವಿಧಾನಗಳ ಅವನತಿ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಒತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಹು ಭಾಷೆಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಂಯೋಜಿತ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾದವು. ವ್ಯಾಕರಣ ಭಾಷಾಂತರ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರು - ಶಿಕ್ಷಕನು ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು, ಬ್ಯಾಕ್ಲೋಡ್-ಲಾಟರ್ ಓವರ್ಲಾಪ್ ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟ್, ಮತ್ತೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂಗಳು "ಡ್ರಾ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ" ಮುಂದಿನ ಆಡಿಯೋ ಟೀಪ್ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆಡಿಯೋ-ಭಾಷಾ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಧ್ಯಮ, ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಲು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಆಗಮನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದೆ .ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ .ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿಯಲು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ .ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಹರಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೆಲವು ಜನರಿಗಾಗಿ ಎರಡನೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೊದಲ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ಬೋಧನೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ .ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಇನ್ನೂ ಭಾಷೆಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಆತಂಕದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳು, ಬ್ಲಾಗ್‌ಗಳು, ವಿಕಿಗಳು, ಭಾಷೆ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ಜರ್ನಲ್ ಮತ್ತು ಇನ್ಸೈತರ ಮಾಹಿತಿ.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಬೋಧನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ: ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ಎರಡನೆಯವರು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂವಹನ ಮಾಡಬಹುದು, ಮೂರನೆಯವರು

ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಯುಗವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರವೇಶದೊಂದಿಗೆ ಹಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ ಮಲ್ಟಿ-ಮೀಡಿಯಾ ಬೋಧನೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತೆ ಅನೇಕ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ; ಗ್ಯಾಡಾಲ್ ಡೇವಿಡ್ ರಾಜ್ಯವು "ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಸುಳ್ಳು ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹೃದಯಭಾಗದಲ್ಲಿ" ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ, ಭಾಷೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಐಸಿಟಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವ್ಯವಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೋಧನೆ ಐಸಿಟಿ ಮೂಲಭೂತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಅದು ಅದರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನುಷ್ಟಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಕೆಲವರು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಕಲಿಕೆ ಮಾಡುವವರು ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯು ಕಲಿಯಲು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮೂಲಭೂತ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಇಮೇಲ್, ಸರ್ಚ್ ಇಂಜಿನ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳಂತಹವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. 21 ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಕೋಣೆಗಳಿಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ; ಲ್ಯಾಪ್ಟಾಪ್‌ನಂತೆ, ಇಂಟರ್‌ಯಾಕ್ಟಿವ್ ವೈಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾಲವು ಅಗ್ಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು.

ಭಾಷೆಯು ಸಂವಹನದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾಷೆಗಳು ಇವೆ. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಜನರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯುವವರು ಇದ್ದಾರೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ವಿವಿಧ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಟಿ-ಮೀಡಿಯಾ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಳಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಯಿತು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಬಹು-ಮೀಡಿಯಾ ಚಾಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂಐಐ (ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಡ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್ ಕಲಿಕೆ) ಒಂಐಐ (ಮೊಬೈಲ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಡ್ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆ) ನಂತೆಯೂ ಸಹ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಂವಹನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೌಶಲ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಕಲಿಕೆಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಬದಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಮೊಬೈಲ್ ಸಾಧನಗಳು ಈ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ, ಸ್ಮಾರ್ಟ್, ಪೋರ್ಟಬಲ್ ಮತ್ತು ಬಳಸಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ. ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಮಗ್ರಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯ ಮೊಬೈಲ್ ಪೋನ್‌ಗಳಂತಹ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.

ಬಹು-ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ; ಇದು ಬಳಕೆದಾರ ಸ್ನೇಹಿ: ನೀವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಕುಳಿತು ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯವನ್ನು ಓದಬಹುದು ಮತ್ತು

ಕೇಳಬಹುದು. ಇದು ಬಹು-ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ: ಇದು ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಇದು ಸುಲಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ: ವಿಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು .ಇದು ವಿವಿಧ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಇದು ಕಲಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ, ಇದು ಮಾಡ್ಯುಲರ್ ಆಗಿದೆ, ಇದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಇದು ಸಕಾಲಿಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಹು-ಮಾಧ್ಯಮದ ವಯಸ್ಸು; ನಾವು ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಮಾಧ್ಯಮವು ವಿವಿಧ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಚನಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಜಾನಪದ ಜನರು ವೇಗದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ .ಅವರು ದೂರದರ್ಶನವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಮೇಲ್ ಮೂಲಕ ಹೋಗಿ, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸರ್ಚ್ ಮಾಡಿ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದಿ. ಇದು ಸತ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ, ಇಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳು ಎರಡು ಸೆಕೆಂಡ್‌ಗಳಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾದದ್ದನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು .ಮಧ್ಯಮ-ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಗಳ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಳಕೆಯು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಹ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಕದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ .ಹೇಗಾದರೂ, ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ .ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೋಧನೆ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಶೀಘ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ, ಆಂಗ್ಲ ವರ್ಗ ಬೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿಯೋ, ದೃಶ್ಯವಳಿ, ಅನಿಮೇಷನ್ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಒಳಗೊಂಡ ಬಹುವಿಧದ ಮಾಧ್ಯಮ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಅದರ ಅಪ್ಲಿಕೇಶನ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವರ್ಗ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಟಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಹೊಸ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ.

ಬಹು-ಮಾಧ್ಯಮ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವರ್ಗದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಯಿತು. ತಾಂತ್ರಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆಗಳು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಸಂವಹನ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ .ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೋಧನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಗಣಕಯಂತ್ರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಮೀಸಲಾದ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಡೊಮೇನ್‌ಗಳಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರಸರಣ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಭಾಗದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕನ ಮಾನವ ಭಾಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಹಂತದವರೆಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒತ್ತುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ ಅವರು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ಶಿಸ್ತಿನ ಅಥವಾ ಶಾಖೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇತ್ತೀಚಿನ ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಣರಂಜಿತ, ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ನಾವು ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು

ಒದಗಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು, ಶ್ರೀಮಂತ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಭಾಷೆಗೆ ನೈಜವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನೈಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ .ವಿವಿಧ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ತರಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ಗ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೋಧನೆಯು ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು ಬೋಧನಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ಸಮಯವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ವರ್ಗ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಮತ್ತು ಸಹ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಬೋಧನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ .ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ಬೋಧನೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಖಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಅಂತಿಮ ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯಾಗಿದೆ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

- [1] David Graddol, The future of English.
- [2] Brown.H.D.Teaching by principles:
- [3] Holec.H Autunomy and foreign language learning.
- [4] Brown.E.Mobile learning exploration.
- [5] Aarseth.E.J. Cybertext: Perspective
- [6] Kress.G.Literacy in the new media age.

ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್ ಅವರ “ಸನ್‌ಲೈಟ್ ಆನ್ ಎ ಬ್ರೋಕನ್ ಕಾಲಮ್”

– ದೇಶವಿಭಜನೆಯ ಕಾದಂಬರಿ.

ಡಾ. ವಿಭಾವರಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಅತ್ಯಂತ ವಿವೇಚನಾರಹಿತ ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೇಶದ ವಿಭಜನೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಗಾಯ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಈ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವಿಭಜನೆ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಜೀವನ ಕ್ರಮವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಂಬಿಕೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿತ್ತು. ಯಾವಾಗ ಧರ್ಮವು ರಾಜಕೀಯ ಬಣ್ಣ ಪಡೆಯಿತೋ, ಆಗ ಅದು ಜನರನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಅಸ್ತವು ಮತಾಂಧರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಕೊಲೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸಾವು ಆಕ್ರಮಿಸಿದವು. ಹೀಗೆ ದೇಶವಿಭಜನೆಯು ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳ ಜನರ ಪಾಲಿಗೆ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಾರದಂಥ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನಷ್ಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಭಾರತೀಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರಹಗಾರರು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ ಮತ್ತು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜನಾನಂತರದ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಸಾವು ಮನಸ್ಸುಗಳ ವಿಭಜನೆ, ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದ ವಿವಿಧ ಕೋಮುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹದ ನಾಶ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ತಲ್ಲಣ – ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾದ ಸಲ್ಮಾನ್ ರಶ್ಮಿ, ಖುಷವಂತಸಿಂಗ್, ಮನೋಹರ್ ಮಳಗಾಂವಕರ್, ಬಾಪ್ಪಿಸಿದ್ದಾ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್ – ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ದಿನಗಳ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾದಂಬರಿ “ಸನ್‌ಲೈಟ್ ಆನ್ ಎ ಬ್ರೋಕನ್ ಕಾಲಮ್” ದಲ್ಲಿ ವಿಭಜನೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ವಿಭಜನೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ “ಸನ್‌ಲೈಟ್ ಆನ್ ಎ ಬ್ರೋಕನ್ ಕಾಲಮ್ (1961)” ಮತ್ತು “Phoenix Field and Other Stories” ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಯುಗದ ಭಾರತೀಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆತ್ಮ ಕಥನದ ರೂಪ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿ 15 ವರ್ಷದ ಹೆಸರಾಂತ ತಾಲೂಕ್‌ದಾರ್ ಮನೆತನದ ಮಗಳಾದ ಲೈಲಾ ಎಂಬ 15 ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಲೈಲಾಳ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಭಾರತದ ಸಿರಿವಂತ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಮನೆತನದ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಜೀವನಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬರಹಗಾರ್ತಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಹೋಲುವ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಘಟನೆಗಳು, ವಿಭಜನಾ ನಂತರದ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ಹಾಗೂ ಎರಡೂ ಕೋಮಿನವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಆಘಾತ- ಈ ಎಲ್ಲದರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಲೈಲಾಳ ಜೀವನ, ಒಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ, ಅವಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಹೋರಾಟ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದೆಯಾದರೂ, ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಹೋರಾಡುವ ಅವಳ ಕಥೆಯು, ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಹಾಗೂ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ದೇಶದ ಮುಕ್ತಿ - ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. 1930 ರಿಂದ ವಿಭಜನಾ ನಂತರದ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ - ರಾಜಕೀಯ - ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಈ ಕಥೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್ ಅವರು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಗಣ್ಯರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸುವ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯು ಕಥೆಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ವಿಪ್ಲವವಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಖುಷವಂತ್ ಸಿಂಗ್‌ರ “Train to Pakistan (1956)” ಚಮನ್ ನಹಾಲರ “Azadi (1959)” ಹಾಗೂ ಮನೋಹರ ಮಳಗಾಂವಕರ ಅವರ “A Bend in the Ganges (1964)” ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಘಟನೆಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್‌ರ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಆ ರೀತಿ ಕೇವಲ ವಿಭಜನೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ತುಮುಲಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಾದರೂ, ವಿಭಜನೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ ಹಾಗೂ ನೋವುಗಳನ್ನು ಲೈಲಾಳ ಕಥೆಯ ಮುಖಾಂತರ ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು 4 ಭಾಗಗಳು ಹಾಗೂ 61 ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಲೈಲಾಳ ಜೀವನದ ಸುಮಾರು 24 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಲೈಲಾ, ತನ್ನ ಅಜ್ಜನ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ - ಅವಳ ಸೋದರ ಅತ್ತೆಯರಾದ ಅಬೀದಾ, ಮಜೀದಾ, ಹಾಗೂ ಮಜೀದಾಳ 17 ವರ್ಷದ ಮಗಳಾದ ಜಹೇರಾ ಇವರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಅಬೀದಾ ಇವಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ತಂದೆಯ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಅವಳು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೂ, ಇತರರಂತೆ ಪರ್ವಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಜ್ಜನ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅವಳ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಾದ ಹಮೀದನು ಪೋಷಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಒಡತನದಲ್ಲಿ ಲೈಲಾಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರುತ್ತದೆ, ಅವಳ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಅಸದ್- ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪರ ಅಥವಾ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಹಮೀದನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ವಹಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವೈಚಾರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅರ್ಥಹೀನ ಹಮೀದ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಧಾಂಬಿಕತನದ ವಿರುದ್ಧ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಸಿಡಿದೆಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವಳನ್ನು ಅಮೀರ್ ಎಂಬ ಬಡ ದೂರ ಸಂಬಂಧಿಯನ್ನು ಮನೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವಳು ತನ್ನತನವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಮೀದನ ಅಧಿಕಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಅವಳು ಪಡೆಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಲೈಲಾಳ ಜೀವನದ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ಅಸದ್ ಮತ್ತು ಜಹೀರ್ ಅವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ರಾಜಕೀಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಹಾಗೂ ಸಿಖ್ಖರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಾ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲ ಆದಾಗಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ಕೋಮುಗಳ ನಡುವಿನ ಈ ರಾಜಕೀಯ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಲೈಲಾಳ ಮನೆಯ ಸ್ನೇಹಕೂಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಾದ ಫ್ರೀ ಮ್ಯಾಂಟಲ್ ಅವರ ಸಮಾಧಿಯು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಲೈಲಾಳ ಕುಟುಂಬದ ಅವಳ ಅಜ್ಜನ ಸಮಾಧಿಯ ಹತ್ತಿರವೇ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಮಧ್ಯದ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹಮೀದ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ ಜೀವಿಸುವುದು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೈಲಾ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರಂಜಿತನ ಅಜ್ಜ ಅವಳ ಬಾಬಾಜಾನ್ ಜೊತೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಕೋಮುಗಲಭೆ ಶುರು ಆದಾಗ ಆಗುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಕೀಮನ್ ಬುವಾ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹನುಮಾನ್ ಮಂದಿರದ ಸಮೀಪ ತಾಜಿಯಾದ ಮೇಲ್ಬಾಗ್ ಆಲದ ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಘಟನೆ ಒಣ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಿಡಿ ಹಬ್ಬಿದಂತೆ ಕೋಮು ಗಲಭೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಲು ತೂರಾಟ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಗಳು ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುವುದನ್ನು ಈ ಕಥೆಯು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬ್ಯಾನರ್‌ನಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಾದಿಗಳು ಮುಸ್ಲೀಲೀಗ್ ದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದರು, ಇನ್ನುಳಿದವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಕೇವಲ ಹಿಂದೂ ಸಂಘಟನೆ ಎಂದು ಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮತೀಯ ರಾಜಕಾರಣವು ಹಮೀದ್ ರಂಥಹ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತು. ಹಮೀದ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಸಲೀಮನ ನಡುವೆ ತ್ರಿವ್ರತರಹದ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಬೀದಿಯ ರಾಜಕೀಯವು ಮನೆಯಂಗಳ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತಂದೆ-ಮಗ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿದರು. “ನೀನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮುಸ್ಲೀಮ್-ಲೀಗ್ ಒಂದು ತೀವ್ರಗಾಮಿ ಹಾಗೂ ಮತೀಯವಾದಿ ಸಂಘಟನೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಾದಿ ಮುಸ್ಲೀಮರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಹಮೀದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಸಲೀಮ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿರೋಧಿ ಅಂಶಗಳೆಳ್ಳ ಪಕ್ಷ ಎಂದು ಜರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಿಂದೂಗಳು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಸಲೀಮ್ ಭಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಭಯವೇ ಮುಂದೆ ವಿಭಜನೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡುತ್ತದೆ. ಸಲೀಮ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ “ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರ ನೂರಾರು ವರುಷಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವರು ಪ್ರತೀಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ನಾವೇ ನೋಡುವಂತೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ತಮ್ಮ 200 ವರ್ಷಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ದ್ವೇಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” (SBC P.234).

ಕಾದಂಬರಿಯು, ಮತೀಯ ದ್ವೇಶದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ, ಅದಕ್ಕೆ ಭಾಗಶಃ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮತ್ತು ಭಾಗಶಃ ಎರಡೂ ಕೋಮುಗಳ ನಾಯಕರನ್ನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಆಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸದ್ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯು ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ-ಸಿಖ್ಖರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ದೃಶ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ರಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಮ್ಮದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉನ್ನತಿ ದೊರೆಯಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹಮೀದನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಾದ ಸಲೀಮ್ ಮತ್ತು ಕಮಲ್ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಲೀಮ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಕಮಲ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಸಹೋದರರ ಅಗಲುವಿಕೆ ಭಾರತದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಅಗಲುವಿಕೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸಹೋದರರ ಅಗಲುವಿಕೆಯ ಪ್ರತೀಕವೂ ಹೌದು. ಊರ್ವಶಿ ಬುತಾಲಿಯಾ ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಕಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ “ಸಾವಿರಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಗಲಿದವು, ಮನೆ-ಮಠಗಳು ನಾಶವಾದವು, ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಫಸಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮಣ್ಣಾದವು, ಹಳ್ಳಿಗಳು ಪಾಳು ಬಿದ್ದವು, ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಸರಕಾರಗಳು ಈ ಹೊಸ ಅಲೆಗಳ ಸೆಳೆತವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿಭಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಭಯ ಮತ್ತು ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮೂರು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕೋಮಿನ ಜನರಡೆಗೆ, ಓಡಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸರಕಾರಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ”².

ಸಲೀಮ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ದ್ವೇಶವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಕಮಾಲ್, ಭಾರತವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಶ ತಾನು ಇಲ್ಲಿಯವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು “ಗಡಿಯಾಚಿಯ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸ್ವರ್ಗ” ದ ಅಶ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಣೆಗೊಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

ವಿಭಜನೆಯ ನಂತರ ಲೈಲಾ ತನ್ನ ಮನೆಯಾದ “ಆಶಿಯಾನಾ” ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಕೋಮುಗಳ ನಡುವಿನ ದ್ವೇಶ ಈಗ ಕೋಮುಗಲಭೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೋಮುಗಲಭೆಯ ದಯನೀಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರ್ಶ ಭಾರತದ ಕನಸು ಕಂಡ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಜರೀಡ್ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡೂ ಕೋಮಿನ ಜನರ ಅಂಥ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಅಶಿಯಾ ಹುಸೇನ್ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದ, ಹಾಗೂ ವಿಶಮ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರದ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜನರನ್ನೂ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಕಾಶವಾದಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಅಸಹಾಯಕ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರಹಗಾರ್ತಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಲೈಲಾ, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಾರದ ರುಹಾಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, “ರುಹಾಳಾ, ನಾನು ಅಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉರಿದು ಬೀಳುವ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನೀನಲ್ಲಿದ್ದೆ? ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಉಳಿಸಿದವರಾರೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾ? ಸೀತಾ. ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ಅಪಾಯಕ್ಕೊಡ್ಡಿ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ರಂಜಿತ್ ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದನು”. (SBC ಪಿ.304).

ಎರಡು ಕೋಮಿನ ಜನರ ನಡುವೆ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುವ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು, ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಲೀಮ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯರಿಂದ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಹಳೆಯ (ಹಿಂದೂ) ಗೆಳೆಯರು ಬದಲಾಗದೇ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಲೀಮನಿಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಪರಿಚಿತರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು, ಬಹಳ ದಿನಗಳ ನಂತರ, ಹಸನ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ ಉಲ್ಲಸಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ (SBC.ಪಿ.299). ಒಬ್ಬ ವಿವೇಚನೆಯುಳ್ಳ, ಅನುಭವಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಿತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಲೈಲಾ, ಎಷ್ಟೋ ಕನಸುಗಳನ್ನು ನುಚ್ಚು ನೂರು ಮಾಡಿದ, ಸಹೋದರರನ್ನು ಅಗಲಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮತ್ತು ಬಾಂಧವರನ್ನು ಕೊಂದ ಈ ದೇಶವಿಭಜನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತರ್ಕಯುತವಾಗಿ ವಿಚಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಎಷ್ಟೋ ವರುಷಗಳ ನಂತರ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಲೈಲಾ ಮರಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಸೀತಾ ಅಗರವಾಲ್ ಅವಳ ದುಃಖವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ವಿಭಜನೆಯ ನಂತರದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಲಖನೌ ಮತ್ತು ಹಸನ್‌ಪುರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮನೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸಲೀಮ್ ದಿನಾಲೂ ಪೋಲೀಸರ ಠಾಣೆಗೆ ಹಾಜರಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ, ಅಶಿಯಾ ಹುಸೇನ್‌ರವರ “ಸನ್‌ಲೈಟ್ ಆಫ್ ಎ ಬ್ಯೋಕನ್ ಕಾಲಮ್” ನ್ನು ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆಯ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಈ ತರಹದ ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವಂಥ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲೇ ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿರುವಂಥ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಆ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಮನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಇದಾಗಿದೆ.

ವಿಮರ್ಶಕರಾದ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮುಖರ್ಜಿ ಹೇಳುವಂತೆ “ದೇಶವಿಭಜನೆಯಂಥ ದೊಡ್ಡ ಘಟನೆಯನ್ನು

ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ಕೆಲವೇ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು), ಮತ್ತು ನಿರೂಪಕ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಷ್ಠೆ, ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ಸಮಯ ಸಾಧಕತನದಂಥ ವಿಷಯಗಳು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ”.³

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ :

- 1) ಅತ್ತಿಯಾ ಹುಸೇನ್, “*Sunlight on a Broken Column* (New Delhi : Arnold, 1987) 162, All subsequent references to the text (SBC) are to this edition.
- 2) ಉರ್ವಶಿ ಬುತಾಲಿಯಾ, *The Other Side Silences. Voices from the Partition of India*, (New Delhi : Viking, 1998) 3.
- 3) ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮುಖರ್ಜಿ, *The Twice Born Friction* (New Delhi, Arnold, 1971) 53.

ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್) ಸಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಶ್ರೀಮತಿ ರಾಣಿ ಕಾಳೆ M.B.A

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 48.46% ರಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. (2011 ರ ಜಾತಿಗಣತಿ ಆಧಾರದ ಪ್ರಕಾರ) 08-03-2018 ರ ವಿಶ್ವ ಮಹಿಳಾ ದಿನಾಚರಣೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಯು.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿ. ಯವರು ನೀಡಿದ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರತಿಶತ ಮಹಿಳೆಯರು ಉದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಂಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪಾದನೆ (ಜಿ.ಡಿ.ಪಿ) ಯು ಶೇ.4% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 2015 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.5% ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 2025 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.12% ರಷ್ಟು ಭಾರತೀಯರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಬಹುದು ಎಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರರ್ಥ 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ' ವಿಷಯವು ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಷ್ಟೇ ಸಿಮೀತವಾಗದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಷಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅರಿತಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ' ವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಿಡದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ:

'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ' ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವಾರು ಸಂಶೋಧಕರು ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿಷಯದ ಗಾಂಭೀರ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಬಯಸುವವರು ಹಲವಾರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ದ್ವಿತೀಯ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು, ಸಂಶೋಧನಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಈ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಷಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ :

ಈಗಿನ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿಷಯವೇ ಈ 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ'. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾದ ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸ ಸಹಸ್ರಮಾನದಲ್ಲಿ 2001 ರ ವರ್ಷವನ್ನು 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವರ್ಷ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವ ಮೂಲಕ 'ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷರಂತೆ ಸಮಾನ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದ್ದರು.

ಸಬಲೀಕರಣವು ಸಕ್ರಿಯ, ಬಹು ಆಯಾಮದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳಾ

ಸಬಲೀಕರಣವು ಮಹಿಳೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಬಲೀಕರಣವು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ನಾಗರಿಕರಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ :

ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ, ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒಂದು ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮಹಿಳೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ತಾರತಮ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು “ಪುರುಷರಂತೆ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಲಿಂಗಗಳ ನಡುವಿನ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅಳಿಯುವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವ ಜಾಗತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳ ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದಡೆಗೆ ವಾಲಿಸಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಛಾಪು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥರಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನ ಎನ್ನುವ ಧ್ಯೇಯ ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಲಾಭದ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ಅತೀ ಪ್ರಮುಖ ಎಂದೆನಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

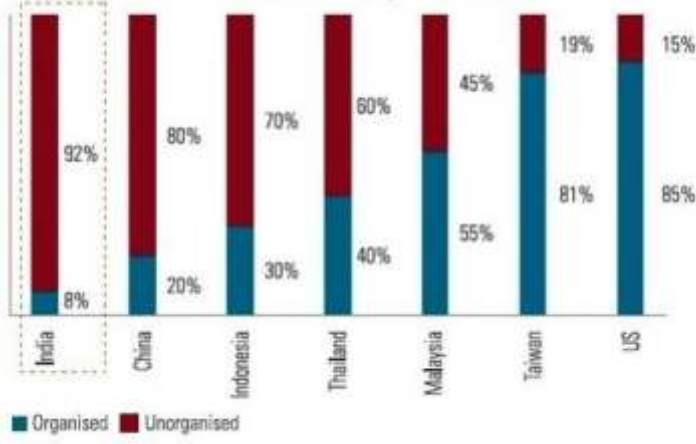
ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಜಗತ್ತು ಈಗ ಅದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಿಸಲಾಗದು. ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್-ಮಹಿಳೆಯರ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು, ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮಾಲೀಕರು / ಷೇರುದಾರರಾಗಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ವೃತ್ತಿಪರರಾಗಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ಸರಬರಾಜುದಾರರಾಗಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿ, ಮಹಿಳೆಯರು ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪಾತ್ರ ಇಂದು ಸರ್ವತ್ರವಾಗಿದೆ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಉದ್ಯಮ ಇಲ್ಲ ಒಂದು ಅಪವಾದ. ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕೆಲವು ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾಗದವು ಗಮನಹರಿಸಿದೆ.

ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಅಸಂಘಟಿತ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ

ಭಾರತವು ಜಗತ್ತಿನ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸುಮಾರು 13 ಮಿಲಿಯನ್ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ 50-100 ಚದರ ಅಡಿಗಳು. ಇದು ಪ್ರತಿ ಮಿಲಿಯನ್ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ (11,903). ತಲಾ ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಂಗಡಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಲಾ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸ್ಥಳವು ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ಅಸಂಘಟಿತ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ವೇತನ

ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಮಯ ವ್ಯಯಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯ ರಹಿತರಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ವೇತನ ತಾರತಮ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲ ದೊರಕಿದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಬಲರಾಗಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಕೂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಸಂಘಟಿತ ಮಹಿಳೆಯರು ತಯಾರಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳಾ ಕೆಲಸಗಾರ ಅನೇಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣದ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವಳು. ಅವಳ ಕುಟುಂಬವು ಕೆಲವು ಸ್ವತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸ್ವತ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಅವಕಾಶಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷರಿಗಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲ. ಅವಳು ಪುಡಿಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾಳೆ --- ಆದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ, ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ, ಮನೆಯವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದವರ ಆರೈಕೆ ಕೆಲಸ.

ಅಸಂಘಟಿತ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ

ಚಿಲ್ಲರೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಳೆಯರು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಟ್ಟೆ, ಚರ್ಮ, ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಥವಾ ಗೃಹಾಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ನಡೆಸುವ ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಳಿಗೆಗಳು ಗೃಹಾಧಾರಿತ ತಯಾರಿಸಿದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರವು ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷ ಸದಸ್ಯರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿದೆ, ಇದನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು :

ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ನೀತಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಂಪನಿಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿವೆ. ಕೆಲವು ಕಂಪನಿಗಳು ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಈಗಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿವೆ. ಕಾಗದವು ವ್ಯಾಪಕ ಶ್ರೇಣಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಅಂತಹ ಕಂಪನಿಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ, ವ್ಯಾಪಕ ಶ್ರೇಣಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಅಂತಹ ಕಂಪನಿಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಗದವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.. ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲಾದ ಈ ಕಾರ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಹಲವು ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಇತರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ. ವಿವಿಧ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ಕೆಲವು ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಿರ್ದರ್ಶನ 1 :

IKEA ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಯು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಿತೋಪಕರಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೋರಾಟದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸುಮಾರು 500 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಸುಮಾರು 50000 ಬಡ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಉದ್ಯಮ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯಮ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹಂತ-ಹಂತವಾಗಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವು ಸುಧಾರಿಸತೊಡಗಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಜಾತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಈ ತರಹ ಉಪಕ್ರಮ ಕಂಪನಿಯು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿವೆ.

ನಿರ್ದರ್ಶನ 2 :

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚರಪರಿಚಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಕೋಕಕೋಲಾ ಕೂಡ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಪಾನೀಯ ತಯಾರಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಕೋಕಕೋಲಾ 'ಪರಿವರ್ತನ' ಎನ್ನುವ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಈ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಸುಮಾರು 1,35,000 ಸಾವಿರ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಅಂಗಡಿದಾರರನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿದಾರರಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ತರವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಅಧ್ಯಯನ, ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಗ್ರಾಹಕರೊಂದಿಗೆ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟ ತಂತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಭೋಧನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಸೋಲಾರ ಚಾಲಿತ ಕೂಲರ್‌ಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು 'ಪ್ರಗತಿ' ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಂದು ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಯಡೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಕೋಕಕೋಲಾ ಬೆವರೆಜಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿ., ಕಂಪನಿಯು ಈ ತರಹ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿತು.

ನಿದರ್ಶನ 3 :

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಯುನಿಲಿವರ್ ಪ್ರೈ. ಲಿ., (HUL) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಯುನಿಲಿವರ್ ಪ್ರೈ. ಲಿ., ನ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಹಕ ಪ್ರೀಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಯುನಿಲಿವರ್ ಪ್ರೈ. ಲಿ., (HUL) ಕಂಪನಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿವುಳ್ಳ ಮೊದಲನೇ ಯೋಜನೆ 'ಶಕ್ತಿ'. ಈ ಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಚಲನವೇ ಮೂಡಿಸಿತ್ತು. ಸನ್ 2000ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಶಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಸುಮಾರು 45,000 ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸನ್ 2007 ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ 07 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 1,00,000 ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತು 15 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಹರಿದಾಡಿತು.

ಲೇಖನದ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟ :

ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನೇಕ ನೋವುಗಳನ್ನುಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ' ವಿಷಯವನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು, ಸಂಘ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾಗಬೇಕಾದರೆ 'ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ' ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಆಧುನೀಕರಣ, ಉದಾರೀಕರಣ, ಖಾಸಗೀಕರಣ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಹಿಳೆಯರು ಮೌನವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಬಗೆಗಿನ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯ ಕಿರಣವಾಗಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕರಾದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್, ಭಾರತದ ನೈಟಿಂಗೇಲ್ ಲತಾಮಂಗೇಶ್ಕರ್, ಮಹಿಳಾ ಗಗನಯಾತ್ರಿ ದಿವಂಗತ ಕಲ್ಪನಾ ಚಾವ್ಲಾ ಮತ್ತು ಮುಂತಾದವರು ಆದರೆ ಇವು ಕೆಲವೇ ಸಾವಿರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ, ಇದನ್ನು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸೃಜನಶೀಲತೆ.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು:

1. ಪ್ರಿಯಾ ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಹರಿಕುಮಾರ ಪಿ.ಎನ್. (2013) ಭಾರತೀಯ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಅಧ್ಯಯನ.
2. ಹೊಂಡಾ, ವಿದೂಷಿ, ಗೋವರ್, ನವನೀತ (2013) ಭಾರತದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಗಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು.
3. ಕ್ಯಾರೋಲ್ ಎ. ಬಿ. (1991) ದಿ ಪಿರಾಮಿಡ್ ಆಫ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ರಿಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಿಲಿಟಿ.
4. ಬೋವನ್ ಹೆಚ್.ಆರ್. (1953) ಸೋಶಿಯಲ್ ರಿಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಿಲಿಟಿ ಆಫ್ ಎ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಮನ್
5. ಬುರ್ಕೇಲಿ ಮತ್ತು ಜೆನ್ ಎಮ್. (1996) ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ರಿಸ್ಪಾನ್ಸಿಬಿಲಿಟಿ ಪೇ ಆಫ್.
6. ಮ್ಯಾಥ್ಯೂ ಜೋಸೆಫ್, ನಿರುಪಮಾ ಸುಂದರಾಜನ್, ಮನಿಷ ಗುಪ್ತಾ ಮತ್ತು ಸಂಘಮಿತ್ರ ಶಾಹು, ಇನ್ಫಾಕ್ಟ್ ಆಫ್ ಆರ್ಗನೈಸೆಡ್ ಸೆಕ್ಟರ್.

ಹಣಕಾಸಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಡಾ. ಮುಕುಂದ ಎಂ. ಮುಂಡರಗಿ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಭಾಗ,
ರಾಣಿ ಚಾನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಒಂದು ನವೀನ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ. ಸಾಲವು ಸರಕು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರಿಗೆ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸ್ವತ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಾಲದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು (ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.) ಹಣಕಾಸಿನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಒಂದು ನವೀನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಭೂಮಿ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕಾರ್ಮಿಕ, ಕಷ್ಟಾ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ (ಐ.ಎಲ್.ಓ.-2000) ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವುದು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಹಾಗೂ ವೆಚ್ಚದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಯೋಜನೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಣ್ಣ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು

ಸಣ್ಣ ಸಾಲ (ಮೈಕ್ರೋ-ಕ್ರೆಡಿಟ್) ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು (ಮೈಕ್ರೋ-ಫೈನಾನ್ಸ್) ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿನಿಮಯಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಇದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಭಾಗವಾಗಿದೆ, ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ನೈಜತೆಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಧಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ (ಠೇವಣಿಗಳು), ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಅಪಾಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಹ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಾಲ ಎನ್ನುವುದು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಹಣಕಾಸಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎರವಲು ಪಡೆದ ಹಣದ ಮೂಲಕ, ಅಥವಾ ದಾನಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಾಲವು ಕೇವಲ ಸಾಲದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸುವು ಸಂಘಟಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಬಡತನದ ಕಡಿತ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜೀವನದ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೀಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು/ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಇದು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾದ ಸೇವೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- ಉಳಿತಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಕಾರ್ಯವಾಹಿ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುವುದು
- ವ್ಯಾಪಾರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ
- ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು
- ವಿಮೆ ಪಾಲಿಸಿಗಳಂತಹ ಸಂಬಂಧಿತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕೊಡುಗೆ.

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಾಲವು ಸಾಲದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಖಾತೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಣ್ಣ ಸಾಲದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಾಲವು ಕೇವಲ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು - ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಚಾಲ

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಾಲಗಾರರಿಂದ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಪದವು ಈ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಂಘಟನೆಗಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಗಳು, ಸಾಲ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು, ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಖಾಸಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಲ್ಲದ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು.

ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಗತ್ಯತೆ

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಲ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬಡವರ ಸಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಆದ ಕಾರಣ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾರವು. ನಿಯಂತ್ರಕ, ನೀತಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗಿದೆ. "ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿದರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಳಸುವ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು, ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ದುಬಾರಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ್ದಾಗಿದೆ" (ನಾಸಿರ್ ನಯೀಮ ಮತ್ತು ನಗ್ಮಾ ಜಿಯ, 2009) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಡವರನ್ನು ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಣಕಾಸು ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಹಿವಾಟಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದಂತೆ ಬಡವರಿಗೆ ಮೇಲಾಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಡವರ ನಡುವಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂತರವು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರು ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಸಮಂಜಸ ಸಾಲ ನೀತಿಗಳು, ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು, ಅನಾನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್

ಸಮಯಗಳು, ಸಕಾಲಿಕ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಇತರ ಅಡಚಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು, ಇದು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಪಾವತಿಯ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಾಲ ಮರುಬಳಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಲಾಭಾಂಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಿಕೆ

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಹಣಕಾಸಿನ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ವಹಿವಾಟು ವೆಚ್ಚಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಮಿತಿಮೀರಿದ ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಗುಂಪು ಆಧಾರಿತ ಸಾಲದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಯಂ ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ (ಎನ್.ಜಿ.ಓ. ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ) ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಆಯ್ಕೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಲಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಮರುಪಾವತಿಯನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು (ಡಿ. ರಾಜಶೇಖರ, 2004). ನಬಾರ್ಡ್ ನಿಂದ ಮರು-ಹಣಕಾಸು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ. ಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ವ್ಯವಹಾರ ವೆಚ್ಚಗಳ ಕಡಿತದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗುಂಪಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮರಳಿದ ಲಾಭಾಂಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಲಾಭಾಂಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಧಾರಣೆಗೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು (ನಬಾರ್ಡ್, 1992). ಎರವಲುಗಾರರು ಸಹ ವಹಿವಾಟಿನ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿತ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಪುಹಜೆಂಡಿ, 1995).

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಣಕಾಸು

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಸಂಪರ್ಕ 1991 ರ ಜುಲೈ 24 ರಂದು ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸುತ್ತೋಲೆಯ ಮತ್ತು ನಬಾರ್ಡ್‌ನ ಫೆಬ್ರವರಿ 26, 1992 ರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಅಧಿಕೃತ ಸಾಲ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾಗಿಲ್ಲದ ಸಾಲವು ಪರ್ಯಾಯ ತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕವು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನವೀನ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪೂರಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಸಾಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುಂಪಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಡವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ನೀಡಬಹುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಅಧಿಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಸಾಲಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರ, ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಮರುಪಾವತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿಯ ದರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾದರಿಗಳು

ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸಾಲ ಸಂಪರ್ಕವು ಮೂರು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ;

ಮಾದರಿ-1 : ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡವು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಪಡೆದವು.

ಮಾದರಿ-2 : ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಬ್ಯಾಂಕ್-ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡವು, ಆದರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದವು.

ಮಾದರಿ-3 : ಹಣಕಾಸು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕವು ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

1. ಬಡವರ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಪೂರಕ ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಾಂತ್ರಿಕ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮತ, ಸಂವೇದನೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದು.
2. ಬ್ಯಾಂಕಿನವರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡವರ ನಡುವೆ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
3. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಮಿತವ್ಯಯ ಮತ್ತು ಸಾಲ ಅಂಶಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು, ಔಪಚಾರಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಲು ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ.

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಗತಿ

ಒಂದು ದಶಕಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ 16 ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.ಗಳು ವಿವಿಧ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಬಾರ್ಡ್ ಪ್ರಕಟಣೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಯೋಜನೆಯು 1212.30 ಲಕ್ಷ ಬಡ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 242 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭವನ್ನು ನೀಡಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಮರು-ಹಣಕಾಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು 2001 ರಿಂದ 2006 ರವರೆಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ: ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ವಿವರ	ಮಾರ್ಚ್ 2001	ಮಾರ್ಚ್ 2002	ಮಾರ್ಚ್ 2003	ಮಾರ್ಚ್ 2004	ಮಾರ್ಚ್ 2005	ಮಾರ್ಚ್ 2006
1	ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ಹೊಸ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	149050	197653	255882	361731	539365	620109
2	ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ಸಂಚಿತ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	263825	461478	717360	1079091	1618456	2238565
3	ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಪಡೆದ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	NA	41413	102391	171669	258092	344502
4	ಶೇಕಡಾವಾರು ಮಹಿಳೆಯರ ಗುಂಪುಗಳು	90	90	90	90	90	90
5	ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	314	444	505	560	573	547
	i. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	43	44	48	48	47	47
	ii. ಆರ್.ಆರ್.ಬಿ.ಗಳು	177	191	192	196	196	158*
	iii. ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	94	209	265	316	330	342
6	ರಾಜ್ಯಗಳು/ಒಕ್ಕೂಟ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	27	30	30	31	31	31
7	ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	412	488	502	563	572	583
8	ಪಾಲುದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ	1030	2155	2800	3024	4323	4896
9	ವರ್ಷದಲ್ಲಿನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ	2879	5455	10223	18555	29942	44991
10	ಮೇಲಿನ (9), ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಬಿ.ಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲವನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿ	NA	924	3318	6978	12676	21686
11	ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ (ಸಂಚಿತ)	4809	10263	20487	39042	68985	113975
12	ಮರು-ಹಣಕಾಸು (ಸಂಚಿತ)	4007	7965	14188	21242	30920	41597

13	ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಕುಟುಂಬಗಳು (ಮಿಲಿಯನ್)	4.5	7.8	11.6	16.7	24.3	32.98
14	ಸರಾಸರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ/ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ. (ರೂ)						
	ಹೊಸ	18227	22918	26985	32004	32012	37582
	ಪುನರಾವರ್ತಿತ	NA	22311	32405	40648	49114	62949
15	ಸರಾಸರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ/ ಸದಸ್ಯ** (ರೂ.)						
	ಹೊಸ	1072	1432	1687	2286	2287	2684
	ಪುನರಾವರ್ತಿತ	NA	2541	2025	2903	3508	4496
16	ಮಾದರಿ ಪ್ರಕಾರ ಶೇಕಡಾವಾರು ಸಂಪರ್ಕ (ಸಂಚಿತ)						
	i. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡವು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಪಡೆದವು	13	16	20	20	21	20
	ii. ಎನ್.ಜಿ.ಓ. ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು, ಆದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ	76	75	72	72	72	74
	iii. ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಗಳ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳು ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ	11	9	8	8	7	6

34ಮೂಲ: (ನಬಾರ್ಡ್, 2006)

** ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸ್ವಂತ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರದ ಕಾರಣ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ. ಸದಸ್ಯರು ಪಡೆಯುವ ನಿಜವಾದ ಸಾಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ

* ಕೆಲವು ಆರ್.ಆರ್.ಬಿ.ಗಳ ವಿಲೀನ

ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದ ವಿವರಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

- ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಲಾದ ಹೊಸ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸಾಲ ಸಂಖ್ಯೆ 2001 ರಲ್ಲಿ 149050 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ 620109 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸಂಚಿತ ಸಂಖ್ಯೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದು 2001 ರಲ್ಲಿ 263825 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ 2238565 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 2002 ರಲ್ಲಿ 41413 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ 344502 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- 2001-06ರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಒಟ್ಟು 90%.
- ಭಾಗವಹಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 2001 ರಲ್ಲಿ 314 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ 547 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ 2001 ರಲ್ಲಿ ರೂ.2879 ಮಿಲಿಯನ್‌ನಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 44991

ಮಿಲಿಯನ್‌ಗೆ ಏರಿತು.

- ಮರು-ಹಣಕಾಸು (ಸಂಚಿತ) 2001 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 4007 ಮಿಲಿಯನ್‌ನಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 41597 ಮಿಲಿಯನ್‌ಗೆ ಏರಿತು.
- ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ 2001 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 18227 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 37582 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- ಸರಾಸರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ 2001 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 1072 ರಿಂದ 2006 ರಲ್ಲಿ ರೂ. 2684 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.

ಸಮಾರೋಪ

ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕ ಯೋಜನೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಾಲ ವಹಿವಾಟು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಉತ್ತಮ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿದೆ. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.-ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಂಪರ್ಕವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಔಪಚಾರಿಕ ಸಾಲದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮರ್ಪಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ.

ನಬಾರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಸಂಪರ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿವೆ. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಗಳ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಲ್ಲದೇ ಆದಾಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಸದಸ್ಯರ ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬದಲಾವಣೆಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 100 ಪ್ರತಿಶತ ಮರುಪಾವತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೇ ಇದೆ. ಸಾಲದ ಅನುಮೋದನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮರುಪಾವತಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಲದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಲಗಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ, ದಸ್ತಾವೇಜನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮರುಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

1. ಐಎಲ್‌ಟಿ (2000): ಫೈನಾನ್ಸಿಯಲ್ ರಿಸೋರ್ಸ್‌ಸ್ ಫಾರ್ ದಿ ಪೂರ್ ಫೋಕಸ್ ಆನ್ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಮಾಡ್ಯೂಲ್ಸ್ ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಆನ್ ಜಂಡರ್, ಪಾರ್ಟಿಟ್ ಆಂಡ್ ಎಂಪ್ಲಾಯ್‌ಮೆಂಟ್. ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್‌ಲೇಬರ್ ಆಫೀಸ್, ಜಿನೀವಾ.
2. ನಾಸಿರ್ ನಯೀಮ್ ಮತ್ತು ನಗ್ಮಾ ಜಿಯಾ (2009): ಮೈಕ್ರೋ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ - ಇಷ್ಯೂಸ್ ಆಂಡ್ ಸ್ಟ್ರಾಟಜೀಸ್ - ಇನ್ ಮೈಕ್ರೋ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ವುಮನ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್. ಜಿ. ರೇಸ್ ಅಹ್ಮದ್ - ಮಿತ್ತಲ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್, ನವದೆಹಲಿ.
3. ಡಿ. ರಾಜಶೇಖರ (2004): ಮೈಕ್ರೋ-ಫೈನಾನ್ಸ್ ಪಾರ್ಟಿಟ್ ಅಲಿವೇಶನ್ ಆಂಡ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ವುಮನ್ - ಎ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಟು ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಸ್ ಫುಮ್ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಆಂಡ್ ಕರ್ನಾಟಕ. ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಆಂಡ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಚೇಂಜ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಪುಹಚೇಂಡಿ ವಿ. (1995): ಟ್ರಾನ್ಸಾಕ್ಷನ್ ಕಾಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಲೆಂಡಿಂಗ್ ಟು ದಿ ರೂರಲ್ ಪೂರ್ - ಎನ್.ಜಿ.ಓ.ಸ್ ಆಂಡ್ ಎಸ್.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಪೂರ್ ಆಜ್ ಇಂಟರ್‌ಮೀಡಿಯರೀಸ್ ಫಾರ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಬ್ರಿಸ್ಟೇನ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಫಾರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕೋಆಪರೇಷನ್.
5. ನಬಾರ್ಡ್ (1992): ಸುತ್ತೋಲೆ ಸಂಖ್ಯೆ ಡಿಪಿಡಿ/104 ಫೆಬ್ರವರಿ 26-2002.
6. ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಡಿ.ಕೆ. ಜೈನ್ (2009): ಮೈಕ್ರೋ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಥ್ರೂ ಸೆಲ್ಫ್ ಹೆಲ್ಪ್ ಗ್ರುಪ್ ಫಾರ್ಮೇಶನ್ ಇನ್ "ಮೈಕ್ರೋ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ವುಮನ್ ಎಂಪವರ್‌ಮೆಂಟ್". ಜಿ. ರೇಸ್ ಅಹ್ಮದ್ - ಮಿತ್ತಲ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್, ನವದೆಹಲಿ.

“ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಒಳಹರಿಯುವಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ”

ಡಾ. ರಾಜಶೇಖರ ಕೊಪ್ಪದ

ವಾಣಿಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಧಾನಪಾಠ್ಯಪೀಠ, ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಸವದತ್ತಿ ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಳಗಾವಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ

ಅಮೂರ್ತ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭರತವನ್ನು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹು-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಹಾಗೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು' ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಭಾರತ ಸರಕಾರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 25, 2014 ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಗ್ರ ಜಾಗತಿಕ ತಾಣವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸರಕಾರವು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ನೀತಿಗಳನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಉದಾರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕತೆಯು 25 ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸರಳೀಕರಣದ ಉದ್ದೇಶವು ಭಾರತವನ್ನು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಗಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ತೆರೆದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಯೋಜನೆಗೆ ವಿದೇಶದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ದೊರೆತಿದೆ. 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪ್ರಚಾರದ ಮೂಲಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಧಾನಿ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. 2014 ರಿಂದ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆ ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನವು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲು ಇದು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಭಾರತವು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಒಳಹರಿವು ಸ್ಥಿರವಾದ ಹಣಕಾಸಿನ ಮೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಭಾರತದ ಬಾಹ್ಯ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಮೋದಿಯವರು 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ' ಅನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ನಂತರ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ದರದಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು: ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ, ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು.

ಪೀಠಿಕೆ:

1991 ರ ಉದಾರೀಕರಣ ನೀತಿಯ ನಂತರ, ವಿದೇಶಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇದು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವಿನ ನೆಚ್ಚಿನ ತಾಣವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಸಾಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ನುರಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸುಲಭ ಲಭ್ಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಾರತವು ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಷ್ಟಾ ವಸ್ತುಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಉತ್ತಮವಾಗಿ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಡೆಗೆನಿಸಿದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಉತ್ಪದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಪನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 25, 2014 ರಂದು ಇದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಭಾರತವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾವಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಅಭಿಯಾನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ:

1. ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವಿನಲ್ಲಿ ಆದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು.
2. "ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಅಭಿಯಾನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು.
3. ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ:

ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪ್ರಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಜರ್ನಲ್, ಮ್ಯಾಗಜೀನ್, ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವರದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಉಪಕ್ರಮದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಂಶಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಎ. ಟಿ ಕೀಯರ್ನಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಡೆ ಮತ್ತು ಇತರರು ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ (2004), "ಭಾರತ, ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಕೆರಿಬಿಯನ್ ದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಒಳಹರಿವಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ: ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತ ನೆರೆಹೊರೆಯ ವಿಧಾನ" ಇದು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಗಾತ್ರ, ರಫ್ತು ತೀವ್ರತೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸೂಚಕಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬೂನ್ (2001) ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ "ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ" ಇದು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಮಲೇಷಿಯಾದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹೂ ಮತ್ತು ಮಥಿಯಾರ್ಯುಗನ (2003) ಅವರ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ:

ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ದತ್ತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು, ಸಂಶೋಧನಾ ಪತ್ರಿಕೆ, ಸರಕಾರಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್

ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳ ವರದಿಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು' ಇದರ ಅರ್ಥ:

'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು' ಎಂದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಇದು ಕಂಪನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು, ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುವ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ಉಪಕ್ರಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಭಾರತವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾವಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ಇವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 25, 2014 ರಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು' ಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

1. ಆರ್ಥಿಕ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಾಗಲು ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
2. 2013 ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜಿಡಿಪಿಯು 17 ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಇರುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಾಲನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಶಕದಲ್ಲಿ 25 ಪ್ರತಿಶತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
3. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ತಯಾರಿಕಾ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು.
4. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ದೇಶದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳುವ 10 ದಶಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಯುವಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.

ಅಗತ್ಯತೆ:

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೇಕ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ:

1. ಒಟ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯು 2002 ರಿಂದ 2011 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 7.7% ರಿಂದ 2013-14 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 5.5% ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆ.
2. ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬೇಡಿಕೆ.
3. ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಲು ಬೇಡಿಕೆ.

ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು:

ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು 25 ವಲಯಗಳನ್ನು ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ವಲಯಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1. ಅಟೋಮೋಬೈಲಗಳು	2. ಅಟೋಮೋಬೈಲ ಘಟಕಗಳು	3. ವಾಯುಯಾನ ಮಾಹಿತಿ
4. ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ	5. ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು	6. ನಿರ್ಮಾಣ
7. ರಕ್ಷಣಾ	8. ವಿದ್ಯುತ್ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು	9. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು
10. ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ	11. ಐಟಿ ಮತ್ತು ಬಿಪಿಎಂ	12. ಲೆದರ್
13. ಮಾದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆ	14. ಗಣಿಗಾರಿಕೆ	15. ತೈಲ ಮತ್ತು ಅನಿಲ
16. ಔಷಧಿಯ	17. ಬಂದರು ಮತ್ತು ಹಡಗು	18.
19 ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಶಕ್ತಿ	20. ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು	21. ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ & ಖಗೋಳವಿಜ್ಞಾನ
22. ಜವಳಿ & ಉಡುಪು	23. ಉಷ್ಣಶಕ್ತಿ	24. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ & ಅತಿಥಿ
25. ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ		

ಭಾರತದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಇತ್ತೀಚಿನ ನೀತಿ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು:

1. ಟೆಲಿಕಾಂ ವಲಯಕ್ಕೆ 100% ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ.
2. ಏಕ-ಬ್ರ್ಯಾಂಡ್ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ 100% ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ.
3. ಪರವಾನಿಗೆಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ದಿನಾಂಕಗಳು 3 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿವೆ.
4. ಆನಲೈನ್ ಮೂಲಕ ಪರಿಸರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
5. ದೆಹಲಿ ಮುಂಬೈ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರಿಡಾರ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (ಆಒಐಆ)

“ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು” ಅನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು ಉಪಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

1. ವಿಶೇಷ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯಗಳು(ಒಇಜಿ), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯಗಳು (ಓಐಒಜಿ) ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ.
2. ಸುಂಕದ ಕುಂದುಕೊರತೆ, ಸುಂಕದ ವಿನಾಯಿತಿ, ಗಮನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತಹ ರಫ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
3. ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಖಂಡದ ಘಟಕಗಳಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಹ ಉತ್ತೇಜನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
4. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಪೈಪ್ ಸ್ಟೇಶನ್ ಇನ್‌ಸೆಂಟಿವ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ ಸ್ಕೀಮ್(ಒ-ಒಐಕಒ) ನಂತಹ ವಲಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು.
5. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರಕ್ಷಣಾ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಯಾನ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅರ್ಹ ತಯಾರಿಕಾ ಕಂಪನಿಗಳು 80 ಏಂ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
6. ಯಾವುದೇ ಉತ್ಪನ್ನದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೊಸ ಯಂತ್ರ ಅಥವಾ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸವಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ 20% ರಫ್ತು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸವಕಳಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ.
7. ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬಳಸುವ 'ಕಟ್ಟಡ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ'ದ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು 200% ರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ತೂಕದ ಕಡಿತದ ಲಾಭವನ್ನು ಸಹ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ.
8. ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಧಾರಣೆ 2017 ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕಾದ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ಕಂಪನಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನ ಘಟಕಗಳು:

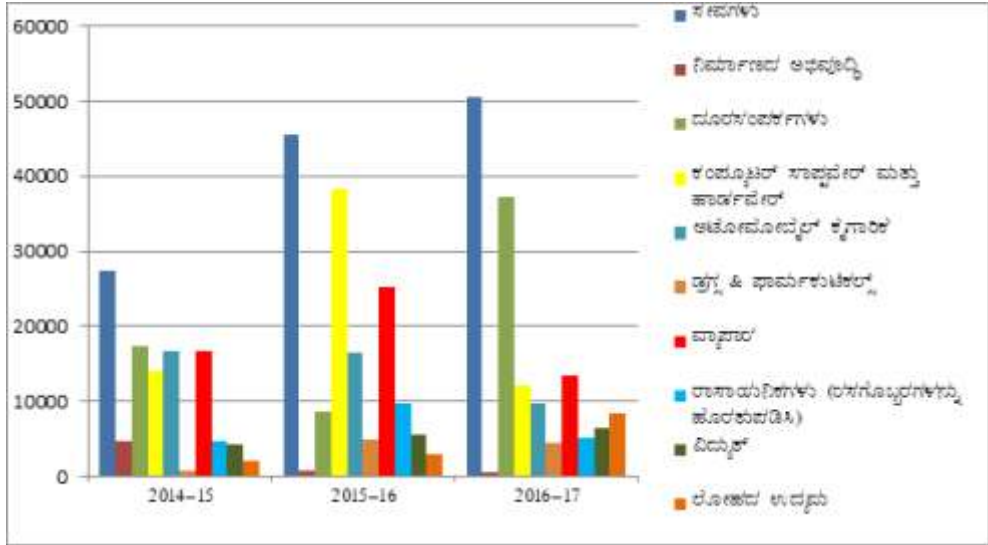
'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ, ಹಲವು ಜಾಗತಿಕ ಕಂಪನಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಜೋಡಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿವೆ. ಘಟಕಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಆಪಲ್ ತನ್ನ ಐಫೋನ್‌ನನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ ಸುದ್ದಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು.
2. ಸಿಐಐ ಆಗ್ಲೋ ಟೆಕ್ 2016 ರಲ್ಲಿ, ಇಸ್ರೇಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರೆಝುವನ್ ರಿಫ್ಲಿನ್ ಅವರು ಭಾರತ ಮತ್ತು ಇಸ್ರೇಲಿಗಳು ಕೂಡಿಕೊಂಡು 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
3. 23-09-2016 ರಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಫೋನ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹುವಾವೇ ಹೇಳಿದೆ.

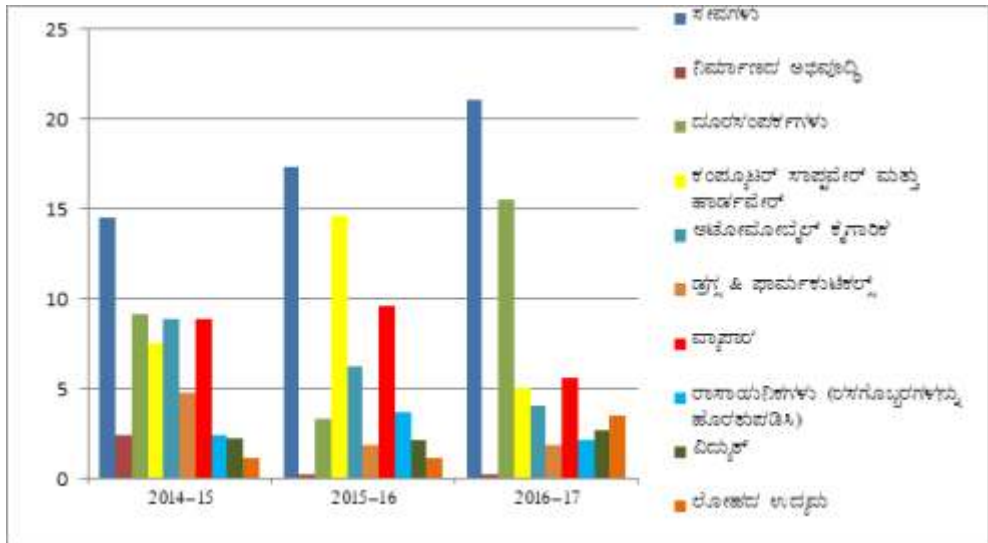
ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವಲಯಗಳು

	2014-15		2015-16			2016-17 (ಎಪ್ರಿಲ್ 16 ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ 16)		
		ಒಟ್ಟು ಎಫ್.ಡಿ.ಆಯ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ	ರೂ. ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ	ಒಟ್ಟು ಎಫ್.ಡಿ.ಆಯ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ	ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ	ರೂ. ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ	ಒಟ್ಟು ಎಫ್.ಡಿ.ಆಯ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ	ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ
ಸೇವೆಗಳು	27369	14.47	45415	17.31	19.62	50620	21.06	11.46
ನಿರ್ಮಾಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	4652	2.46	727	0.28	-88.73	659	0.27	-9.35
ದೂರಸಂಪರ್ಕಗಳು	17372	9.19	8637	3.29	-64.16	37270	15.50	331.52
ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಮತ್ತು ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರ್	14162	7.49	38351	14.62	95.22	12149	5.05	-68.32
ಅಟೋಮೋಬೈಲ್ ಕೈಗಾರಿಕೆ	16760	8.86	16437	6.27	-29.30	9776	4.07	-40.52
ಡ್ರಗ್ಸ್ & ಫಾರ್ಮಕುಟಿಕಲ್ಸ್	9052	4.79	4975	1.90	-60.38	4584	1.91	-7.86
ವ್ಯಾಪಾರ	16755	8.86	25244	9.62	8.61	13442	5.59	-46.75
ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು (ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)	4658	2.46	9664	3.68	49.57	5250	2.18	-45.67
ವಿದ್ಯುತ್	4296	2.27	5662	2.16	-4.99	6459	2.69	14.08
ಲೋಹದ ಉದ್ಯಮ	2196	1.16	2982	1.14	-2.11	8419	3.50	182.33
ಒಟ್ಟು (10 ವಲಯಗಳು)	117272	62.01	158094	60.27	-2.82	148628	61.83	-5.99
ಒಟ್ಟು ಎಫ್.ಡಿ.ಆಯ್ಕೆ ಒಳಹರಿವು	189107		262322			240385		

ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವಲಯಗಳು
(ರೂ. ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ)

ಹೆಚ್ಚು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವಲಯಗಳು
(ಒಟ್ಟು ಎಸ್.ಡಿ.ಆರ್‌ಗೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಶತ ಪ್ರಮಾಣ)

ಡೇಟಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ:

ಮೇಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು 2014-15 ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ರೂ. 189107 ಕೋಟಿಗಳಿಂದ 2015-16 ರಲ್ಲಿ ರೂ.262322 ಕೋಟಿಗೆ ಏರಿತು ಮತ್ತು ಇದು ರೂ. 73215 ಕೋಟಿಗಳಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿದ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಅಭಿಯಾನದ ದಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

2015-16 ರಲ್ಲಿಯ ಡೇಟಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಮೂರು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲದ ಸೇವೆಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಮತ್ತು ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರ್ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವಿನ 41.93% ರಷ್ಟನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿವೆ ಆದರೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ವಿದ್ಯುತ್, ನಿರ್ಮಾಣ, ಔಷಧಿಯ, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮತ್ತು ಅಟೋಮೋಬೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವಿನ ಕೇವಲ 14.29% ರಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ.

ವಿದೇಶಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಮೆಟಲರ್ಜಿಕಲ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಂತಹ ಉತ್ಪಾದನೆ ರಹಿತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಡೇಟಾವು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

2016-17 ರ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ (ಏಪ್ರಿಲ್ 2016 ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2016), ಭಾರತವು ರೂ.240385 ಕೋಟಿಗಳಷ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. 2016-17 ರ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಒಳಹರಿವಿನ 42.15% ರಷ್ಟನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ರಹಿತ ಸೇವೆಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಮತ್ತು ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರ್ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಆಕರ್ಷಿಸಿವೆ ಆದರೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ವಿದ್ಯುತ್, ನಿರ್ಮಾಣ, ಔಷಧಿಯ, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮತ್ತು ಅಟೋಮೋಬೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವಿನ ಕೇವಲ 11.12% ರಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕರ್ಷಿಸಿದೆ. 2015-16 ರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ ಆದರೆ 2016-17 ರ ವರ್ಷವು 9 ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ.

ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2014-15 ರಿಂದ 2016-17 ರವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಶಕ್ತಿ, ನಿರ್ಮಾಣ, ಔಷಧಿಯ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಮತ್ತು ಅಟೋಮೋಬೈಲಗಳಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವು ಇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು 2014-15 ರಲ್ಲಿ 14.29% ರಿಂದ 2016-17 ರಲ್ಲಿ 11.12% ರಷ್ಟಿಗೆ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ, ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ 10 ಉನ್ನತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಗಾಗಿ ಡೇಟಾವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ 10 ವಲಯಗಳು ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಒಳಹರಿವಿನ 61% ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಅಗ್ರ 10 ವಲಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014 ರಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2016 ರ ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು 48.47 ಬಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರರಿಂದ 77.86 ಬಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರನಷ್ಟು ಅಂದರೆ 60% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2016 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ನಿರ್ಮಲಾ ಸೀತಾರಾಮನ್ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2016 ರಲ್ಲಿ ದಿ ಫೈನನ್ಷಿಯಲ್ ಟೈಮ್ಸ್, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಷೇರುಗಳ ಒಳಹರಿವು 2015 ರ ಮೊದಲಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಯುಎಸ್ ಮತ್ತು ಚೀನಾ ಎರಡನ್ನೂ ಮೀರಿ 31 ಡಾಲರ ಶತಕೋಟಿಗೆ ಏರಿತು ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಫೆಬ್ರುವರಿ 2016 ರಲ್ಲಿ, ವಾರ್ಷಿಕ ಪೂರ್ವ ಬಜೆಟ್ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014 ಮತ್ತು ಜೂನ್ 2015 ರ ನಡುವೆ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಷೇರುಗಳ ಒಳಹರಿವು 40% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಗವರ್ನರ್ ರಘುರಾಮ್ ರಾಜನ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಅನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಮದು ಪರ್ಯಾಯ ತಂತ್ರ ಅಥವಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಜಾಲಿತ ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವು ಭರತಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಅಭಿಯಾನವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾನದ ವಿಧೇಶಿ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಭರತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಸರಿಹೊಂದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಮದು ಪರ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಚರಣೆಯು ಒಂದು ತಂತ್ರವಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ಸಲಹೆಗಳು:

1. ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಬೇಕು.
2. ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು.
3. ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇಶದೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಮತಿಸಬೇಕು.
4. ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಕ್ಯಾಪ್ ಅನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.
5. ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು.
6. ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮ ಸ್ನೇಹಿ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ದೇಶದ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇದು ಬಂಡವಾಳದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.

ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸು' ಪ್ರಚಾರವು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕನಸನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ ಒಳಹರಿವು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣವು ಉತ್ತಮವಾಗಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಸ್ಪೂರ್ತಿ ನೀಡಲು ಇದು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ವಿದೇಶಿ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆಯು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಮೇಕ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದರೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. Kearney's AT. Global Services Locations Index, 2007. www.atkearney.com
2. Iyare Sunday O, Bhaumik Pradip K, Banik Arindam Explaining FDI Inflows to India, China and the Caribbean: An Extended Neighborhood Approach, *Economic and Political Weekly*, 2004, 3398-3407.
3. Khor Chia Boon. Foreign Direct Investment and Economic Growth, 2001. www.oocities.com/hjmohd99/theses.html.
4. Sahoo D, Mathiyazhagan MK. Economic Growth in India: Does Foreign Direct Investment Inflow matter?”, *The Singapore Economic Review* 2003; 48:151-171.
5. International Journal of Applied Research 2016; 2(1): 591-594 & 2015; 1(7): 770-773

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮದ: ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಡಾ. ಕಿರಣಕುಮಾರ ಪಿ.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ
ರಾಣಿಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಎಸ್.ಆರ್.ಕಂಠಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ
ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಕರ್ನಾಟಕ-587101 ಮೊಬೈಲ್: 9844291874

kirankarkunja@gmail.com

ಪೀಠಿಕೆ:

ಪುಷ್ಪ ವ್ಯವಸಾಯ ಎಂಬುದು ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವನೀಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಹೂವುಗಳು ಒಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನಗಳಿಸಿವೆ. ಸುಮಾರು 40 ಶತಕೋಟಿ ಡಾಲರ್ ಹೂಡಿಕೆಯಿರುವ ಜಾಗತಿಕ ಹೂಗಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮವು 10 ರಿಂದ 12% ವಾರ್ಷಿಕ ದರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಯು.ಎಸ್.ಎ, ಜಪಾನ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪ್‌ಗಳು ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು. ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ (ಫ್ಲೋರಿಕಲ್ಚರ್) ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯಮ ಎಂದು ಘೋಷಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೀವ್ರ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ, ಭಾರತದ ರಫ್ತು ಸರಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೊಸ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ರಫ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ವಲಯವು ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಾಗರೋತ್ತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೊಳಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ದೈತ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ ಘಟಕಗಳ ತೀವ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಉದ್ಯಮವು ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಹೂಗೊಂಚಲು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರಫ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಇದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವು 1ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟಾರ್‌ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾಣಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ. ತಮಿಳುನಾಡು ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪಾದನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಡುವ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಘಟಕಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿವೆ. ಉದಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳು (ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಮದು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಹೊಸ ಬೀಜ ನೀತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆದೇಶ, 1989, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಧಗಳ ನಾಟಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 1 - ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರ (1993-1994 ರಿಂದ 2004-2005)

ವರ್ಷ	ಪ್ರದೇಶ (ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ)	ಉತ್ಪಾದನೆ	
		ಬಿಡಿ ಹೂವುಗಳು (ಮಿಲಿಯನ್‌ಟನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ)	ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳು (ಮಿಲಿಯನ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)
1993-94	53	233	555
1994-95	60	261	519
1995-96	82	334	537
1996-97	71	366	615
1997-98	74	366	622
1998-99	74	419	643
1999-00	89	509	681
2000-01	98	556	804
2001-02	106	535	2565
2002-03	70	735	2060
2003-04	101	580	1793
2004-05	116	655	1952

ಮೂಲ:ಡಿ.ಜಿ.ಸಿ.ಐ.&ಎಸ್.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳು

ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಇದು ಸಂಭಾವ್ಯ ಪೂರೈಕೆದಾರರಾಗಿ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಮದುದಾರರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊಸ, ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವು ಸರಬರಾಜುದಾರರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಹೊಸ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸಹಕರಿಸುವುದು ಆಕರ್ಷಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಉತ್ಪನ್ನವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಳವಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವಂತಹ ಉಷ್ಣವಲಯದ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಈ ಅವಕಾಶಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದವು. ಸ್ಥಿರಗುಣಮಟ್ಟದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ರಫ್ತುದಾರರಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೇರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಆರ್‌&ಡಿ ಗಾಗಿ ಪ್ರಬಲ ಆದ್ಯತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಉದ್ಯಮವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವ್ಯ ಪುಷ್ಪವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿತ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರದೇಶಗಳು

ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ: ಈಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೂವಿನ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೂಗುಚ್ಚಗಳು, ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳು, ಹೂವಿನ ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಅಲಂಕರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಹಾಸಿಗೆ ಸಸ್ಯಗಳು: ಹಾಸಿಗೆ ಸಸ್ಯಗಳು ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮದ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬೇರು ಸಮೇತದ ನಾಟಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದು, ಕ್ರಿಸಾಂಥಮಮ್, ಕಾರ್ನೇಷನ್, ಗೆರ್ಬೆರಾ, ಡಾಲಿಯಾ, ಪಾಯಿನ್‌ಸೆಟ್ಟಿಯ, ಮಾರಿಗೋಲ್ಡ್ ಮುಂತಾದ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ.

ಹೂವಿನ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳು: ಕಾಸ್ಮೆಟಿಕ್, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸಾರಭೂತ ತೈಲದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಗುಲಾಬಿ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಟ್ಯೂಬ್‌ರೋಸ್, ಲ್ಯಾವೆಂಡರ್, ಗೆರೇನಿಯಂ ಮತ್ತು ಕೆಪ್ರಾ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಣಗಿದ ಹೂವಿನ ಉದ್ಯಮ: ಒಣಗಿದ ಹೂವು, ಹೂವುಗಾರಿಕಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ದಹಲಿಯಾಸ್, ಮಾರಿಗೋಲ್ಡ್, ಸೆಣಬಿನ ಹೂವುಗಳು, ಮರದ ಗುಲಾಬಿಗಳು, ಕಾಡು ಲಿಲ್ಲಿಗಳು, ಹೆಲಿಕೊಪ್ಸಿಸಮ್, ಕಮಲದ ಬೀಜಕೋಶಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಒಣಗಿದ ಹೂವುಗಳಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಒಣಗಿದ ಹೂವುಗಳು ಅವುಗಳ ನಾಶವಾಗದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಗಾಧವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಶುಷ್ಕ ಹೂವುಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯು. ಎಸ್.ಎ, ಇಸ್ರೇಲ್, ಹಾಂಗ್‌ಕಾಂಗ್, ಜಪಾನ್, ಸಿಂಗಾಪುರ್ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಶುಷ್ಕ ಹೂವಿನ ಘಟಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಟ್ಯುಟಿಕೊರಿನ್ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿವೆ.

ಹೂವಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು

- ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿಲ್ಲ.
- ಹಸಿರು ಮನೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- ದೇಶೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳ ಯಾವುದೇ ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇಲ್ಲ. ಸಂಘಟಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಾಂಗಣಗಳು, ಹರಾಜು ವೇದಿಕೆಗಳು, ನಿಯಂತ್ರಿತ ಷರತ್ತಿನ ಶೇಖರಣಾ ಕೊಠಡಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಗಮನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮಂಡಳಿಯ ಮೃದು ಸಾಲ ಯೋಜನೆಗಳಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಹೂವಿನ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಮಾನವಶಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿದೆ.

ರಫ್ತು ವಿದ್ಯಮಾನ:

ಭಾರತೀಯ ಹೂವುಗಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮವು ರಫ್ತು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹೂವುಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳತ್ತವಾಲಿದೆ. ನಿಯಂತ್ರಿತ ವಾತಾವರಣದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಪುಷ್ಪ ಉದ್ಯಮ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದಾರೀಕರಣಗೊಂಡ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಭಾರತೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಯು.ಎಸ್.ಎ. ದೇಶವು 2003-04 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.21.65ರಷ್ಟು ಪಾಲು

ಹೊಂದಿರುವುದರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ರಫ್ತು 2001-02 ರಲ್ಲಿ 25.81 ಕೋಟಿರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ 2003-04 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂ.71.10 ಕೋಟಿಗೆ ಏರಿತು. ಕಳೆದ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಇದು 54.21 ರಫ್ತು ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇತರ ದೇಶಗಳಾದ ಇಟಲಿ (175.67%), ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ (145.71%), ಜರ್ಮನಿ (153.63%) ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್ (21.86%) ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಯು.ಎ.ಇ. ಶೇ.38.53 ರಫ್ತು ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 2- ಪ್ರಮುಖ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಭಾರತದಿಂದ ರಫ್ತಾದ ಪುಷ್ಪ ವ್ಯವಸಾಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು (2001-02 ರಿಂದ 2003-04 ರವರೆಗೆ)

ದೇಶ	2001-02	2002-03	2003-04	2002-03ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 2003-04ರ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ
ಯು.ಎಸ್.ಎ.	25.81	47.40	73.10	54.21
ಯು.ಕೆ.	13.37	14.14	28.09	98.66
ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	23.35	25.70	26.98	4.98
ಜಪಾನ್	12.78	23.16	25.28	9.15
ಜರ್ಮನಿ	12.41	13.91	21.37	153.63
ಇಟಲಿ	6.01	4.48	12.35	175.67
ಫ್ರಾನ್ಸ್	7.74	6.68	8.14	21.86
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	2.26	2.10	5.16	145.71
ಯು.ಎ.ಇ.	2.70	4.58	3.54	(-) 22.71
ಒಟ್ಟು(ಇಡೀ ಭಾರತ)	127.43	180.79	250.45	38.53

ಮೂಲ:ಡಿ.ಜಿ.ಸಿ.ಐ.&ಎಸ್.

ಹೊವಿನ ರಫ್ತುಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಹಂತಗಳು

- ರಫ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುಲಾಬಿ, ಕಾರ್ನೇಷನ್ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸಾಂಥಮಮನಂತಹ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಗ್ಲಾಸ್ ಹೌಸ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿನ ರಫ್ತು ವಹಿವಾಟನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೊವಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯು ತುಂಬಾ ತೀವ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.
- ರಫ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುಲಾಬಿ, ಕಾರ್ನೇಷನ್ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸಾಂಥಮಮ.
- ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್‌ಗಾಗಿ ಶೈತ್ಯಕಾರಕಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯವುಳ್ಳ ಒಂದು ಘಟಕ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಳಿ ಇರುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.
- ರಫ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವವರಿಗೆ

ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು.

- ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ರಫ್ತುದಾರರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ವಾಯುಯಾನ ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ದರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬೇಕು.
- ಹೂವಿನ ಉದ್ಯಮವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಸುಮಾರು ಆರು ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಬಡಿದರದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಹೂವಿನ ಬೇಸಾಯಗಾರರಿಗೆ ರಫ್ತಿಗಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕ್-1982 (ನಬಾರ್ಡ್)

1982ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನಬಾರ್ಡ್ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೃಷಿಗೆ ಸಾಲ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. 1990ರ ನಂತರ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ವಿತರಣೆಯು 1992-93ರಲ್ಲಿ 10,493ಲಕ್ಷದಿಂದ 2000-01ರಲ್ಲಿ ರೂ.2,603 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಹೂವಿನ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ರೂ.2 ಲಕ್ಷದವರೆಗೆ ಶೇ.14ರಷ್ಟು ಬಡಿದರದಲ್ಲಿ ಮರು-ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ವಿತರಣೆಯು ರೂ.93.52ಲಕ್ಷದಿಂದ ರೂ.1,555ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು ವಿತರಣೆಯ ಶೇ.0.86 ಮತ್ತು ಶೇ.6.32ರಷ್ಟಿದೆ. ಈ ನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ 3 -ನಬಾರ್ಡ್‌ನಿಂದ ಪುಷ್ಪ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಯಾ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಾದ ವಿತರಣೆ

ವರ್ಷ	ವಿತರಣೆ (ಲಕ್ಷರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)
1992-93	93.520
1993-94	253.780
1994-95	978.060
1995-96	1213.670
1996-97	1039.640
1997-98	1458.000
1998-99	1351.112
1999-2000	1613.600
2000-01	1555.000
ಒಟ್ಟು	9556.382

ಮೂಲ: ನಬಾರ್ಡ್ ವರದಿ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಚಟುವಟಿಕೆ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೂವುಗಳ ಮಾರಾಟವು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಅಸಂಘಟಿತವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ, ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಾಂಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ನಂತರ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ವಿತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಹೂವಿನ ಅಂಗಡಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲಾದ ವಿವಿಧ ಹೂವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಹೂವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕೊಠಡಿಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿತ ತಾಪಮಾನದ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೌಲ್ಯವರ್ಧಿತ ಸೇವೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಣನೀಯ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಸರಕಾರವು ಹೂವುಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಶೇಖರಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಘಟಿತ ಹೂಗಾರ ಅಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹರಾಜು ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಹೂವುಗಳ ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಗಣೆವರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಬಹಳ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಶೈತ್ಯೀಕರಿಸಿದ ಕ್ಯಾರೇಜ್ ವ್ಯಾನ್‌ಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಫ್ತು ಆಧಾರಿತ ಘಟಕಗಳು, ಪೂರ್ವ ಕೂಲಿಂಗ್ ಕೊಠಡಿಗಳು, ಶೀತಲ ಮಳಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೈತ್ಯಕರಣವುಳ್ಳ ವ್ಯಾನ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ದೇಶೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟ, ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಬೆಲೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಹಕಾರ/ಸಂಘಗಳ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಮಾರೋಪ

ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟೋದ್ಯಮವು ಉತ್ತಮ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸನೀಹದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತವು ಪುಷ್ಟೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಮುಖ ದೇಶವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬಹುದು. ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯ 1,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ರಫ್ತು ಗುರಿಯನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ಮಾದರಿ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಮತ್ತು ವಿವಿಧತೆಯ ರಫ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು ದೇಶವು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟೋದ್ಯಮ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬಹುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ

Sri. Nandkumar T. Dinakar

Asst. Professor
Dept. of Economics,
K.L.E.Society's S.S.M.S.College, Athani

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನೀತಿ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು, ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಯಾರಿಕಾ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಂತಹ ಮೇಕ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿಯವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮೇಕ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದೆ.

- * ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು.
- * ಪ್ರಮುಖ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
- * ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.
- * ಉದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕರ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.
- * ಉದ್ಯಮದ ಜೀವನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಡಿ-ಲೈಸನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಡಿ-ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ.
- * ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಮೂಹಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.
- * ಆಧುನಿಕ ಹೈಸ್ಪೀಡ್ ಕಮ್ಯುನಿಕೇಶನ್ & ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಲಾಜಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧರಿಸಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರಿಡಾರ್ ಮತ್ತು ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ನಗರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ.
- * ನವೀನತೆ & ಸಂಶೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- * ಭೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕುಗಳ ನೋಂದಣಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನವೀನತೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- * ಉದ್ಯಮದ ಕೌಶಲ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

वोले सोयिका च्या अ डान्स ऑफ द फॉरेस्ट्स मधिल युरोबा कल्चर

शहाजी सुब्राव मस्तूद

सहायक प्राध्यापक

डी.ए.बी. नाईक कॉलेज, चिखली, ताल-शिराला, जि: सांगली,
महाराष्ट्र, भारत.

Email: shahajimastud@gmail.com

गोषवारा

वोले सोयिका हे नायजेरियन नाट्यवादक म्हणून प्रसिद्ध आहे, 1986 मध्ये आफ्रिकन साहित्याच्या क्षेत्रातील त्यांच्या यशासाठी त्यांना नोबेल पारितोषिक देण्यात आले. तो आफ्रिकेच्या महाद्वीपचे एक विलक्षण लेखक आणि बहुमुखी प्रतिभाशाली आहे. त्यांचे कार्य योरूबा समाज, संस्कृती, परंपरा आणि आफ्रिकेच्या राजकारणावर आधारित आहे. सोयांका निर्माण करणाऱ्या नाट्यमय वातावरणात आफ्रिकन जीवनास अचूकपणे आणि फॅशनेशन आणि निसर्गपर्यट दर्पण राखून ठेवलेल्या जीवनशैलीचे वर्णन करून विविध प्रकारचे जीवन दर्शविणारे विविध प्रकारचे वास्तववादी वातावरण समृद्ध झाले आहे. आफ्रिकेतील परंपरा, मिथक आणि इतिहासातील त्यांचे साहित्यिक संगम त्यांच्या अचूक क्रिएटिव्ह आणि क्रिटिकल मॉरिंगला प्रकट करतात. त्यांनी नाट्यमय नाट्यपूर्ण गुणधर्मांचे पालन केले आहे. अनेक परंपरा, विश्वास, उत्सव आणि पश्चिम आफ्रिकेच्या उत्सवांमध्ये नाट्यगृहाच्या दिशेने उभे केले जाऊ शकते. या अभ्यासामुळे सोयांका यांनी योरूबाच्या सांस्कृतिक परंपरेचा वापर आफ्रिकेतील जीवन मार्ग म्हणून केला आहे. त्यांची नाटके योरूबा गाणे, नृत्य, मिथक इ. दर्शवितात. अशा प्रकारे नाटककारांनी योरूबाच्या संस्कृतीचे नाटक, अ डान्स ऑफ द फॉरेस्ट्स मध्ये पाश्चात्य नाट्यमय स्वरूप म्हणून केले.

कीवर्ड: योरूबा संस्कृती, आफ्रिकन परंपरा, मिथक, इतिहास.

कॉमनवेलथ देशांमध्ये भारत आणि आफ्रिका जवळजवळ समान औपनिवेशिक भूतकाळ शेअर करतात परंतु कॉमनवेलथच्या नव्या साहित्यामध्ये आफ्रिकन साहित्य एक नवीन ठिकाण आहे. वोलेसोयिका आफ्रिकन साहित्य एक प्रभावी लेखक आहे. 1986 साली त्यांनी साहित्यात नोबेल पारितोषिक जिंकले, पहिले आफ्रिकन इतके सन्मानित झाले. नाट्यगृहाच्या कामाबद्दल त्यांची प्रतिष्ठा स्थिर आहे. वोले सोयिका हा पारंपारिक आफ्रिकन नाट्यवादक असून त्याने योरूबाच्या संस्कृतीला जीवनाचा मार्ग म्हणून काम केले आहे. सोयांका, ऍपियाह यांच्या मुलाखतीमध्ये जीवनाचे योरूबा तत्त्वज्ञान स्पष्ट करतात आणि त्यांनी ही परंपरा मान्य केली आहे:

"आमचा असा विश्वास आहे की अस्तित्व असलेल्या विविध क्षेत्रे आहेत, ज्या सर्व गोष्टी एकमेकांशी संवाद साधतात, निरंतरतेच्या स्वरूपात एकमेकांशी संवाद साधतात: पूर्वजांचे जग, जिवंत जगाचे आणि जन्मजात जग. या वेगवेगळ्या जगामध्ये संक्रमणाची प्रक्रिया ही एक सतत आणि एक आहे जी पूर्णपणे सुधारित केली गेली आहे. उदाहरणार्थ, बलिदानाचे कार्य - जरी ते एक मेंढी किंवा चिकन आहे - मौसमी उत्सवांचे कार्य असो, या वास्तविक जगात सहजतेने संक्रमित होण्यासारखे आहे."

इंग्लंडमध्ये त्यांच्या सुरुवातीच्या काळादरम्यान त्यांच्यावर प्रभाव पाडणारी पाश्चात्य नाटकीय तंत्रे

म्हणून त्यांनी भूतकाळातील आणि वर्तमानांना एकत्र केले आहे. स्वातंत्र्यानंतर नायजेरियाच्या समकालीन सामाजिक, राजकीय आणि आर्थिक बाबींवर प्रकाश टाकण्यासाठी सोयिका यांनी आफ्रिकेच्या भूतकाळाकडे आकर्षित केले आहे.

सोयिका विविध आफ्रिकन रीतिरिवाज आणि विश्वासांना एकत्र करते; त्यांचे प्रेरणास्थान मुख्य योरूबा सांस्कृतिक परंपरा आहे. सोयिका नाटके योरू पौराणिक आकृत्या, मिथक, रीति-रिवाज आणि त्र्योहारांसह दिली जातात. सोयिकाचा नाटकीय सिद्धांत ओगुन मिथकवर आधारित आहे. त्याने योरूबाच्या विधीचा योरूबा अनुष्ठान किंवा "ओगुनचे रहस्य" 2 मधील मूळ वर्णन केले. योरूबा तत्त्वज्ञानाच्या अनुसार, संपूर्ण योरूबाच्या देवता व मानवांचा जन्म सर्व ईश्वराचे मूळ देव ओरिसा-नालाच्या खंडणीमुळे झाला. संक्रमणकालीन गल्फ ने देवतांना देवतांचे पृथक्करण केले. मनुष्याच्या सततचे अस्तित्व आणि त्याच्या संपूर्ण जीवनाचे पुनरुत्थान करण्याचा प्रयत्न करण्याच्या चेतनामुळे सतत भितीदायक असते.

योरूबाच्या लोकांनी नायजेरियाचा दक्षिण-पश्चिम भाग व्यापला आहे, ते देशाच्या लोकसंख्येपैकी 20% लोक आहेत. मध्ययुगीन कालखंडात जगातील मध्य-पूर्व भागांतून स्थलांतरित झाल्याचे ऐतिहासिक मानले जाते. ते ख्रिश्चन, मुसलमान किंवा पारंपारिक विश्वासांसह लोकांच्या अध्यात्मिक गटासारखे आहेत. योरूबा लोक मुख्यत्वे देशातील व्यावसायिक मीडिया आणि शैक्षणिक क्षेत्रांमध्ये गुंतलेले आहेत. योरूबाच्या लोकांमध्ये त्यांच्या उत्पत्तीबद्दल वेगवेगळी कहाणी आहेत, ते सर्व एकाच पूर्वज "ओडुवावा" शी संबंधित आहेत, एक गोष्ट अशी आहे की, देवतांच्या श्रद्धामुळे त्याने मक्का म्हणून ओळखले जाणाऱ्या गोष्ठीतून स्थलांतर केले, ज्यामुळे त्याला त्याच्या निवासस्थानातून बाहेर काढण्यात आले आणि नंतर इले-इफे येथे स्थायिक होऊन एक वंश सुरू झाला, ज्याचे पुढे त्याच्या सात मुलांनी विस्तार केले. विचारांच्या आणखी एक शाळेत असे दिसून आले आहे की तो सामान्य योरूबाचा मनुष्य होता जो विद्यमान शासकीय वर्गाला पराभूत करून प्रभावित झाला. अतिरिक्त कथा अशी आहे की ओडुवावा (योरूबाचा बाप) स्वर्गातून देवाने पृथ्वी आणि मानवजातीचे निर्माण करण्यासाठी पाठवले होते. तो स्वर्गातून आपल्या लेफ्टनंट्सने पूर्ण केला आणि इले-इफे येथे उतरला, जिथे तो त्याच्या मोहिमेसह पुढे गेला. तो पृथ्वीवर ज्या ठिकाणी शिरला होता ती आजही स्मारकविधीमध्ये अस्तित्वात आहे असे म्हटले आहे.

या अहवालाच्या मते, इले-इफे केवळ योरूबाच्या लोकांनाच नव्हे तर मानवतेचाही आधार आहे. तो थोडासा वाळू आणि त्याच्या हातात एक काकडीने वाळू लागला, त्याने पृथ्वीवरील वाळू व्यापली, जी पाण्याने लपवून ठेवली आणि जमिनीच्या आकारावरील कोंबडीची वाळू इतकी वाढली. योरूबाच्या विश्वासाची ही पारंपरिक परंपरा त्यांनी निर्माण केल्यापासून आपल्या वडिलांना जिंकली होती. पूर्वीचे ख्रिस्ती आणि इस्लामचे आगमन होण्याआधी योरूबाच्या लोकांकडे त्यांचे वैयक्तिक स्वरूप होते, ते त्यांच्या वैयक्तिक देवतांवर विश्वास ठेवतात, जे प्रत्येक भौगोलिक स्थानासह बदलतात. अशा देवो (गर्जनाचा देव), ओगुन (लोहचा देव), सोपुना (शंकूच्या देवता), यमोजा आणि इतर अनेक देवता आहेत. हे देव (ओलोदूमर) आणि मनुष्य यांच्यामध्ये मध्यस्थ असल्याचे मानले जाते.

पारंपारिक योरूबाच्या जगामुळे योरूबाच्या जागतिक दृश्यातून आणि संबंधित संस्कारांमधून त्याचे पोषण वाढते. योरूबा तत्त्वज्ञान अस्तित्वाच्या चार क्षेत्रांतील विश्वासांना प्रोत्साहन देते. योरूबा ब्रह्मज्ञानांमध्ये जिवंत जग, मृत जगातील आणि जन्मजात जग यांचा समावेश आहे - त्या सर्व संक्रमणाच्या अलौकिक मार्गाने जोडलेले आहेत. योरूबा ब्रह्माण्डशास्त्र या तीन राज्यांत सातत्याने विश्वास ठेवते. अशा

प्रकारे, मनुष्याच्या अस्तित्वाची तीन स्थिती असू शकतात आणि अस्तित्वाच्या एका स्थानापर्यंत दुसऱ्या स्थानांतरित करण्यासाठी त्यास संक्रमणकालीन खाडी पार करणे आवश्यक आहे. योरूबा आणि पूर्वजांच्या जीवनात भौतिक मृत्यूमुळे पूर्वजांचा आदर केला जातो; मृत व्यक्तीच्या जगात पूर्वज आपल्या पूर्वजांशी जोडतो. "योरूबाच्या जगाच्या दृष्टिकोनातून जगणे जगाच्या तुलनेत ज्येष्ठांचे जग आहे, कारण जगाचे जग पूर्वजापेक्षा जुने आहे" .3 उदा. अगुनुन विधी दरम्यान, समाजातील निवडक लोक उदास मास्क घालून मृत व्यक्तींना भौतिकदृष्ट्या जगण्याच्या जगात परत आणतात. सोयांकाच्या नाटकांसारख्या अ डान्स ऑफ द फॉरैस्ट्स या तत्त्वज्ञानविषयक कल्पनांमध्ये त्यांचे विषयगत स्वर्ग आहे.

अ डान्स ऑफ द फॉरैस्ट्स, प्राण आणि मृत यांच्यामध्ये एक जटिल संवाद आहे ज्यामध्ये आदर्श लक्ष्य म्हणजे पश्चिम आफ्रिकन अध्यात्मशास्त्राच्या संदर्भात स्व-शोधण्याचा अनुभव आहे. नाटकांमध्ये सादर केलेली योरूबाची संस्कृती, ते दोन श्रेणीपेक्षा लवचिकपणे खाली पडतात: प्रथम, अस्तित्वाच्या सर्व क्षेत्रांतील वर्णांची सादरीकरण: देव, प्राण्या, पूर्वज आणि आत्मा; दुसरी, लवचिक, नॉन-रेखीय टाइमलाइन जे त्या वेळेच्या योरूबाच्या संकल्पशी संबंधित आहे. नाटकात, सोयांका या तीन मुख्य देवतांच्या वर्णनाप्रमाणे त्यांची विशेष शक्ती: वन हेड (ओबाटाला), ओगुन आणि एशु (एशुउरू) यांच्यासाठी मोठ्या प्रमाणात पूजा करतात. येथे निवड महत्त्वपूर्ण आहे कारण सोयिका या देवतांमधील आपापसांतील विवाद दर्शवते ज्यामुळे अखेरचे जीवन आणि मनुष्यांचे नियोजन प्रभावित होते. ओबालाला ही सर्वोच्च निर्माणकर्ता आहे जिने पृथ्वी आणि मानवजातीची निर्मिती केली. त्याला योरूबाच्या संस्कृतीत पवित्रतेचा देव आणि उच्च नैतिक मानके मानले जाते. इशुओरू हा योरूबाचा चालक देव आहे. तो एक चुकीचा निर्माता आहे जो संधी दर्शवितो. त्याला अधिकार नाही, म्हणून तो देव आणि पुरुष यांच्यात चुकीचे कारस्थान करतो. ओरुण योरूबाच्या देवतेत युद्ध करणारा देव आहे, पण तो लोहाचा देव आहे; त्यामुळे तो योद्धा, शिकारी, लोहार, चालक, रेल्वेमार्ग कर्मचारी आणि कलाकार यांना पवित्र आहे. तो विरोधाभास असलेल्या देव आहे, परंतु त्याच वेळी त्याला निर्मितीक्षमता आणि निर्मूलन करणारा देव म्हणून ओळखले जाते. सर्व तीन देवता जंगलवासीयांच्या नियतकालिकांना आकार देण्यास उत्सुक आहेत, जे देव कृत्यांना एकमेकांना पराभूत करण्यासाठी आणि त्यांच्या मानवांचे संरक्षण करण्यासाठी त्यांच्या विशेष शक्तींचा वापर करतात.

देवताव्यतिरिक्त सोयिकामध्येही असे स्पिरिट्स अंतर्भूत आहेत जे विश्वावर नियंत्रण ठेवतात कारण पश्चिम आफ्रिकेच्या अँनिनिझम संकल्पनेनुसार; "प्राणी प्राणी, पर्वत, प्रवाह, महासागर आणि खडक यासारख्या नैसर्गिक घटनांमध्ये आणि नैसर्गिक घटनांमध्ये राहतात." 4 आत्मा आपल्या फौजेची माहिती देण्यासाठी आणि त्यांच्या समस्येचे निराकरण करण्यासाठी वन पित्याच्या दरबारात जमतात. येथे आत्मांचा अंतर्भाव करणे म्हणजे एक अभिन्न सांस्कृतिक क्रम तयार करणे ज्यामध्ये विश्वातील सर्व पैलू सर्वोच्च देवतेच्या सामर्थ्याखाली एक ऐक्य एकतेशी जुळतील. मानवी पात्रे अस्तित्वाच्या वेगवेगळ्या क्षेत्राशी संबंधित आहेत: जिवंत, मृत आणि अशक्त. जंगलवासीयांच्या व्यतिरिक्त, जीवनाच्या जगात अस्तित्वात असलेल्या सोयिका प्राचीन पूर्वजांपासून पूर्वजांच्या पूर्वजांच्या पूजेच्या रीति-रिवाज पद्धतीने पुनरुत्थित होते. याव्यतिरिक्त, नाटकातील शेवटचा नृत्य मृत झालेल्या महिलेच्या न जन्मलेल्या मुलाचे संगोपन करण्यासाठी केंद्रित आहे. ऑक्सिटा ओकागाबु यांनी "आफ्रिकेतील आणि कॅरिबियन रंगमंचमधील संस्कृती आणि ओळख" म्हणून निषेध केला म्हणून "नाटक" अस्तित्वाच्या विविध क्षेत्रांमधील जीवनासह जिवंत झाले आणि "आफ्रिकन लोकांसाठी, अस्तित्वाची कोणतीही जागा टर्मिनल, पूर्ण किंवा कायमस्वरूपी नाही. आणि पूर्वज बनले; जन्माला न जन्मलेले जन्माला येतात; पूर्वज पूर्वजांकडे परत येऊ शकतात." 5 नाटक जंगलाबाहेरील

तात्पुरत्या काळामध्ये सुरू आणि समाप्त होतो, परंतु मोठ्या प्रमाणावर घटना जंगल मध्ये एका रात्रीत घडते, स्वप्रातील तत्त्वज्ञानी काळामध्ये भूतकाळ, वर्तमान आणि भविष्यामध्ये मुक्तपणे चालते.

असे लक्षात आले आहे की नाटकांचे पात्र, जिवंत आणि मृतांच्या दरम्यान गतिशीलता अनुभवतात जेव्हा ते पूर्वजांच्या मृत्यूनंतर पुनरुत्थान करणार्या पूर्वजांच्या उपासनेत भाग घेतात. त्या विशिष्ट दृश्यात, देव आणि मानव, वास्तविक आत्म्यांकडून जन्माला आले, अशक्त मुले सर्व अस्तित्वात होते आणि युरोपीय संस्कृतीत सतत बदल म्हणून वेळेची संकल्पना सादर करते त्या वेळ आणि स्थानाच्या द्रव अवस्थेमध्ये संवाद साधतात. नायजेरियन प्रेक्षकांना केवळ त्यांच्या संस्कृतीची एक उत्कृष्ट कार्यक्षमता दिसून आली परंतु ज्यूरियन संस्कृती आणि जागतिकदृष्ट्या परिचित असलेल्या ज्योतिष संस्कृती, तत्त्वज्ञान आणि त्याच्या अनुष्ठानांशी संबंध निर्माण होण्याकरिता जंगलांचा डान्स फक्त आकर्षक मजकूर बनला. . वोलें सोयिका देव आणि आत्मा यांचे आवर्ती प्रतीक वापरतात; पौराणिक कथा आणि विधी; गाणे, नृत्य आणि माईम एक मेजवानीचे घटक म्हणून. गीतरचना आणि नाटके यांच्या सहाय्याने गाणी आणि टोनल लय ऐकण्यासाठी तो योरूबाची संस्कृती वापरतो, आणि सर्व तीन भाषा, संगीत आणि कृती - विधीच्या कार्यप्रदर्शनातून अविभाज्य असतात. अशा प्रकारे त्यांनी पारंपरिक संस्कृतीसाठी एक महान कर्ज दिले आणि देशाचे प्रतिष्ठित सांस्कृतिक ओळख तयार केले.

उद्धृत कार्य:

1. अप्पिया, अँथनी. "एव्हिंग इन वोलेंसोयिका." ब्लॅक अमेरिकन लिटरेचर फोरम 22.4: (1988). 777-785 जेएसटीओआर वेब 25 ऑक्टो.2011.
2. सोयिका, वोलें. "चौथी पायरी." परिशिष्ट, मिथ, साहित्य आणि आफ्रिकन जग. केंब्रिज: कॅंब्रिज युनिव्हर्सिटी प्रेस, 1976, 1978, 1990. 140-160 पी.
3. सोयिका, वोलें. मिथक, साहित्य आणि आफ्रिक विश्व. केंब्रिज: कॅंब्रिज यूपी, 1976
4. विलियम एस. दुसरा हनी. "वन एक नृत्य." मास्टर प्लॉट्स II: नाटक, सुधारित संस्करण. सलेम प्रेस, 2004. eNotes.com. 2006. 27 मे 2009
5. ओकावे, ओसीटा. आफ्रिकन थिएटर आणि प्रदर्शन. लंडन: रूटलेज, 2007 ... आफ्रिका आणि कॅरिबियन रंगमंचमधील संस्कृती आणि ओळख. (लंडन: अँडोनिंस अँड अँबे पब्लिशर्स लिमिटेड, 2009) 148.
6. सोयिका, वोलें. वन एक नृत्य. पाच नाटक लंडन: ऑक्सफर्ड यूपी, 1964.
7. हला एम. Altuwaijri. वोलेंसोयिका च्या "अ डान्स ऑफ द फॉरेक्स" मधील कॉस्मोलॉजी अँड पॉलिटिक्स
8. सोयिका, वोलें. कला, संवाद आणि आक्रोश: साहित्य आणि संस्कृतीवरील निबंध. इबादान: न्यू हॉर्न प्रेस, 1988.

Peer Reviewers for this Edition

Dr. S. G. Hundekar
Professor (Retd)
Department of Commerce
Karnatak University,
Dharwad

Dr. R. R. Biradar
Professor and Chairman
Department of Economics
Karnatak University,
Dharwad

Dr. Krishna K Manavalli
Professor
Department of English
Karnatak University,
Dharwad

Dr. N. Ramanjaneyalu
Associate Professor
Kousali Institute of Management Studies
Karnatak University
Dharwad.

Chanakya Alumni Office Bearers

Honorary President

Prof. N. M. Sali

Chairman

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

President

Prof. M. G. Khan

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Vice-President

Sri. N. R. Balikai

Principal (Retd)

SJMV's Mahant Arts and Commerce College, Rayapur, Dharwad

Prof. B. M. Ratnakar

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Secretary

Prof. Harish Ramaswamy

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Joint Secretary

Dr. Kamalaxi G. Tadasad

Professor

Department of Political Science, Rani Channamma University, Belagavi.

Treasurer

Prof. M. Yariswamy

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

Women Representative

Dr. Ratna M. Mariyappagoudar

Department of Political Science, J.S.S. College, Dharwad.

Representative from among the Research Scholars

Mr. Basappa Athani

Department of Political Science, Karnatak University, Dharwad.

SUBSCRIPTION FORM

	PRINT ONLY (✓)
INDIVIDUAL (Annual Subscription)	500/-
INSTITUTION/ORGANISATION (Annual Subscription)	1000/-
OTHER COUNTRIES	\$ 500
Loose Copies (Per Copy)	₹ 250

Name of the Individual / Institution: .....

Address: .....

.....

.....

City: ..... State: .....

Pin Code: ..... Tel : .....

Email: .....

D.D Drawn on Bank: .....

Date: ..... Amount: .....

Note: Remittance to be made in favor of Chanakya Alumni Association, Department of Political Science, Karnatak University, payable at Dharwad- 580003 by Cheque/ DD. The above rates are inclusive of postage

Publisher :
Chanakya Alumni Association
Department of Political Science
Karnatak University
Pavate Nagar, Dharwad
KARNATAKA, INDIA.

Advertisement Tariff

“Chanakya” will accept a limited number of corporate and institutional advertisements. The size of the journal will be 9.75"x 7.25" The tariff for the advertisement in each issue are as follows:

Position	Colour	Black and White
Back Cover	Rs 10,000	NA
Inside Cover	Rs 6,000	NA
Full Page	Rs 5,000	Rs 4,000

Request for advertisement in the journal may be sent to the Executive Editor in the Advertisement Request Form given below.

Advertisement Request Form

Dear Sir/ Madam,

We wish to advertise in “Chanakya” for _____ issue(s) in _____ position in Black and White/ Colour. Accordingly, a Demand Draft/ cheque, Bearing No. _____ dated _____ for Rs/\$ _____ drawn in favor of Chanakya Alumni Association, Department of Political Science, Karnatak University, payable at Dharwad- 580003 The above rates are inclusive of postage. The Advertisement content along with soft and hard copies of the art work are enclosed herewith. Please effect this from the next issue onwards.

Name _____

Address _____

City _____ Pin _____ Country _____

Phones _____

E-mail Address _____

Signature

NOTES FOR CONTRIBUTORS

Submission of Manuscripts :

Two identical copies of the manuscript each fully numbered and typed in double spacing throughout, on one side only of white A-4 size paper, plus a disk version of the article should be sent to the Executive Editor. The title of the article and the author's name and address should be typed on separate page of the beginning of the article. The second page should contain an abstract of 100-150 words and the title of the article, but not the author's name. Manuscripts over 25 pages are not encouraged. Papers may be submitted as e-mail but should necessarily be followed by one hard copy. Manuscripts should normally not exceed 6000 words. Manuscripts once submitted will not be returned. Manuscripts which are not in the style specified by the journal will be returned to the authors. The cover page of the paper should bear only the name(s) of the author(s), designation, official address, telephone number and e mail, title of the paper and brief curriculum vitae of the author(s) as the articles are subjected to anonymous pre-review by a peer group before being accepted for publication. Five off prints of each paper shall be supplied to the principal author along with a copy of the journal on payment.

Duplicity :

Dual submissions are not accepted. Please attach to every submission a covering letter confirming that all the authors have agreed to the submission and that the article/paper is not currently being considered for publication by any other Journal. Submission of an article/ book review of other item implies that it has not been published or accepted for publication elsewhere. When an article has been accepted for publication the author is strongly encouraged to send a copy of the final version on a rewritable computer disk, together with the hard copy 'typescript, giving details of the work processing software used.

References :

At the end of the paper, all references should be consolidated in a single alphabetical list starting on a new page. References to publications should be placed in the text, Reference should be indicated in the typescript by giving author's name, with the year of publication in parentheses. Authors are particularly requested to verify that each text references appear in the list, and vice versa. In addition to author's surname and first name(s) and intial(s), and the title of the book or article, references to books should always include the place of publication and publisher, and for journal articles, the volume number and page numbers.

Footnotes :

If there are a few points that require discussion in the article but not in the body of the text, numbered footnotes may be used. Numbered footnotes should be typed consecutively, double spaced, at the end of the paper, starting on a new page. Jargon should be avoided, technical terms not widely understood should be clearly defined; and the conclusions of statistical analysis should be clear as well as supported by

quantitative information in tables, footnotes and text as appropriate.

Note : A declaration to the effect that the article / research paper / opinion in it is solely the responsibility of the author should be enclosed.

plagiarism is seriously discouraged. If found guilty author is solely responsible.

Process charges of Rs. 1500/- shall be paid by the author/s subject to the acceptance of the article.

Book Reviews:

Authors/Publishers desirous of their book(s) to be reviewed in the journal should send two copies of the book to the Executive Editor.

All Submission may be sent to :

Executive Editor, 'Chanakya' Department of Political Science, Karnatak University,
Pavate Nagar,

Dharwad-580 003.

Tel. (Off) : 0836-2215223 (Mob) 9448379350

E-mail : harishramas1960@gmail.com

Read, Publish
and Advertise
in Chanakya

APPLICATION FOR MEMBERSHIP

1. Name : _____
2. Present Position : _____
3. Year in which you were a : _____
Student in the Department : _____
4. Present Postal Address : _____
(Any Change in this Address
Should be communicated to
the Secretary) _____
5. Permanent Address : _____
6. Details of Membership : _____

Patron Rs.10, 000/-	
------------------------	--

Donor Rs.5, 000/-	
----------------------	--

Life Member Rs.1, 000/-	
----------------------------	--

7. Mode of Payment

DD

Cheque

Challan

Date:

Signature of the Applicant

.....

For Office Use

Signature of the Secretary

Signature of the Treasurer

Signature of the President/Honorary President

